...ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Һурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 292 (8199)
ДЕКАБРИИН 15
СУББОТО
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Эхэ орондоо модо ехээр үгэе

Республикымнай арадай ажахын һалбаринуудай дунда модо бэлэдхэлэй промышленность бата һуури эзэлдэг гээшэ. Жэл бүхэндэ хэдэн зуу мянган кубометр модон оро-ноймнай шэнэ барилгануудта эльгээгдэнэ.

Зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэл дүүрэжэ байна. Энэ үе соо модо бэлэдхэхэ ба шэрэхэ гүрэнэй түсэбые саг болзор соонь дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ һайн амжалта туйлажа байһан леспромхозууд манайда бии. Баруун-Тарбагатайн, Баргажанай леспромхозуудай модошод КПСС-эй XX съездын шиидхэбэреэр хараалагдаһан зорилгонуудые бэелүүлэн, үйлэдбэридөө зарим хубилалта хэжэ байна. Тэдэнэр модо шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбүүдые болзорһоонь холо урид дүүргээд, мүнөө абаһан уялгануудаа бэелүүлжэ байнхай.

Модошодой түрүү коллективүүдэй иимэ оролдолго гаргажа байбашье һаань, республикымнай олохон леспромхозуудта үйлэдбэридэ байһан доторой арга боломжонууд гүйсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Үбэлэй хүдэлмэриие һайн бэлэдхэлтэйгээр эхилһэн леспромхозууд бүхы автомашина, трактор болон бусад зэр зэмсэгүүдээ баранииень ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ байгаа. Гэбэшье, Итанцын, Черемуховска леспромхозуудта үбэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриие муугаар ябуулһанайнь аша үрэ мүнөө харагдажа байна. Модо бэлэдхэлэй участок бүхэндэ гаражуудай баригдаагүй дээрэһээ, бии байһаниень һайнаар заһабарилаагүй дээрэһээ модо таһлуулдаг тракторнууд газаа хонуулагдана. Янгинама энэ хүйтэндэ хүрэшэһэн тракторнуудые үглөө бүхэндэ галаар халаажа, ажалдаа гаратараа механизаторнууд үнэтэ сагаа дэмы гээнэ. Тэрэшэлэн Курбын леспромхоздо сэхэ модо бэлэдхэл дээрэ бэшэ, харин элдэб эсын бирагүй ажалда олон хүдэлмэришэд ажаллана. Списогтэ байһан хүдэлмэришэдөө бултыень үйлэдбэриин гол ажал—модо бэлэдхэлгэ, шэрэлгэ дээрэ табяа һаа, ажалай бүтээсэ эрид дээшэлхэ һэмнай. Теэд тус леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ дутагдалаа түргөөр усадханагүй.

Иимэ дутагдалнууд дээрэһээ боложо, дурсагдагша леспромхозууд модо шэрэхэ 11 һарынгаа даалгабариие дүүргээгүй үлэһэн байна. Энээнэй түлөө нэн түрүүн эдэ леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэд гэмтэй. Тэдэнэр урда урда жэлэйнгээ хүдэлмэриин дутагдалнуудһаа һургаал абаагүй, гүрэнэй түсэбые заатагүй дүүргэхын түлөө үүсхэл оролдолго һулаар гаргаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор, республикын аймагуудһаа сезонно 500 хүдэлмэришэд, 300 морин, МТС-үүдһээ 30 трактор леспромхозуудта эльгээгдэхэ байгаа. Мүнөө энэ тогтоол муугаар дүүргэгдэжэ байна. Байкало-Кударын аймагһаа 70 хүн, 70 морин эльгээгдэхэ аад, оройдоо 40 гаран хүн, 20 гаран морин эльгээгдэнхэй. Тиихэдэ Үдын, Итанцын, Хэжэнгын МТС-үүд нэгэшье трактор леспромхозуудта үгөөгүй байһаар. Аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд ойрын үдэрнүүдтэ сезонно хүдэлмэришэдые модо бэлэдхэлгэдэ ябуулха хэмжээ абаха ёһотой.

Һара бүриингөө түсэбүүдые олон леспромхозуудай дүүргэжэшье байгаа һаань, ажалдань байһан дутагдалнуудые тэмдэглэхэ шухала. Ажалай эмхидхэлэй хангалтагүй дээрэһээ дээдэ складуудта таллуулагдаһан модон бага байдаг. Энээн дээрэһээ боложо, модо шэрэдэг автомашинанууд удаан саг соо миин байха баатай болоно. Түмэр замтай Шулуутайн, Хандагатайн леспромхозуудта модо шэрэхэ вагонууд муугаар ашаглагдана. Зарим пунктнуудта механизмуудай хүдэлдэггүй дээрэһээ автомашинануудта гарааршье модо тээхэ ушар үзэгдэнэ.

Модо бэлэдхэлгын али бүхы хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэжэ, ажалай бүтээсые эрид шууд дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд гол үүргэ эзэлнэ. Тэдэнэр лэ үйлэдбэриин түрүү арга болохо цикличностиин графигаар участок бүхэнэй хүдэлмэриие эмхидхэжэ, модо бэлэдхэхэ һара, квартал бүхэнэй түсэбые саг соонь дүүргүүлхэ, үлүүлэн дүүргүүлхэ уялгатай.

Жэлэй дүүрэтэр тоотойхон үдэр үлэбэ. Тиимэһээ леспромхоз бүхэнэй коллективэй абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхэ гээшэ эгээл түрүүшын зорилго болоно. Тэрэнэй тулада модошон бүхэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, үдэр бүриингөө нормые үлүүлэн дүүргэхэнь шухала. Инженернүүд мастерскэ участогуудай техноругууд автомашинада модо тээлгэдэ тракторнуудые хэрэглэхэһээ эхилээд, ажал ехэтэй бусад хүдэлмэри механизацилха, гаражгүй участогуудта тракторнуудые ууралаар халааха түхеэрэлгэ тодхохо байна. Тиигээл хадаа үбэлэй үедэ механизмуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха аргын олдохонь лабтай.

Леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна ба профсоюзна организацинууд эдэ үдэрнүүдтэ социалистическэ мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлжэ, абаһан уялгануудаа заатагүй дүүргүүлхэ ёһотой. Модо бэлэдхэхэ ба шэрэхэ гүрэнэй түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ, зургаадахи табанжэлэй хоёрдохи жэлые угтаха гээшэ республикымнай модошодой нэрэ хүндын хэрэг болоно.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Багашуулай ажаллаха гуримые бүри һайнаар сахиха тухай

Багашуулай ажаллаха гуримые саашадаа бүри һайнаар сахиха зорилгоор СССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтооно:

1. Арбан зургаа наһа гүйсөөгүйшүүлые ажалда абаха ябадал хориглохо.

Тон зайлашагүй болоһон ушарта, профсоюзуудай фабрична, заводской гү, али нютагай комитедүүдтэй зүбшэн хэлсэхэ зэргээр лэ, 15 наһа гүйсэгшэдые ажалда абажа болохо.

Союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүд ажал тухай хуулиин кодекснуудта зохихо хубилалта оруулха зэргэтэй.

2. «Багашуулай амаралта ба ажалай условитухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1955 оной августын 15-най Указай ... дэхи статьяе иигэжэ хубилгаха:

«Нэгэ нэгээрээ, мүн бригаданууд болоод һуража байдаг 15-һаа 16 хүрэтэр наһатай хүдэлмэришэд болон албахаагшадай хүдэлмэриин ... эрые һураха үедэнь 4 час байхаар тогтоохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль,
1956 оной декабриин 13.

Нүхэд һаалишад, зоотехнигүүд! Үбэлдөө һү ехээр һаахын тула үнеэдые зүбөөр, рационой ёһоор эдеэлүүлэе!

Һүнэй түлөө тэмсэл хэгдэнэгүй

Мүнөө жэлэй үбэлжэлгын үедэ нёдондонойхидо орходоо хоёр дахин ехэ һү һааха арга боломжо Кабанскын аймагай колхозуудта гүйсэд бии. Үбһэ тэжээл яһала ехэ, үнеэн бүридэ 3—4 тонно силос дарагдаа, малда эдюулхэ талха таряаншье, корнеплодуудшье бии. Ленинэй, Кировэй нэрэмжэтэ, «Коммунизм» болон үшөө хэдэн колхозууд нёдондонойхидо орходоо 3—4 дахин ехэ зелёнко хуряажа абаһан байна.

Одоошье мүнөө жэлдэ аймагай колхозууд хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ һү һаахань аабза гэжэ һанагдадаг байгаа. Теэд үдэр хоногой ошохо тума һү һаалга доошолжол, доошолжол байхань тон гайхалтай. Бодоод үзэхэдэ, энээндэ ямаршье шалтагаан байхагүй юм. Сталинай, Маленковой нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудай түрүүлэгшэнэр нүхэд Сенин, Черников, Дементьев гэгшэд һү һаалгын доошоложо байһые «үнеэдэй олоороо шэргэһээр» шалтагаалхые һэдэдэг байна. Энэ хадаа миил шалтаг бариһан, өөһэдынгөө бирагүй хүдэлмэриие сагааруулха гэһэн һэдэлгэ гэжэ эдэ нүхэдтэ сэхэ һануулха хэрэгтэй.

Хамагай түрүүндэ, эндэхи колхозууд малайнгаа, илангаяа һаалиингаа малай үбэлжэлгэдэ эртээнһээ һайнаар бэлдээгүй. Ядахадаа мүнөө—саһанай ороһоор һара хахад сагай үнгэрһэн, үбэлэй шанга хүйтэнэй ерэһэн хойно—зарим газарта малайнгаа байрануудай нүхэ шолоохойнуудые бүглэжэ байха ушарнууд үзэгдэнэ. Хрущевой, Сталинай, Маленковой нэрэмжэтэ колхозуудта һаалиин үнеэдэй байранууд илангаяа муу.

Хэдэ хэдэн колхозуудай малай фермэнүүдтэ үбһэ тэжээл саг сагтаа зөөгдэнэгүй, солоомо уридшалан хэршээд, буйлуулаад эдюулхын орондо тэрэ зандань үнеэдтэ хаягдажа үгтэнэ. Малай фермэнүүдтэ тодхоогдоһон кормозапарнигууд ашаглагданагүй.

Арба арбан хоногто һаалишад бүхэнэй һү һааха даалгабари зохёодог болохо тухай эндэ хөөрэлдөөн боложо эхилһээр һара хахадһаа үлүү болобо. Теэд, шухала удхашанартай энэ хэмжээ-ябуулга бэелүүлэгдээгүй байһан зандаа. Дээрэ дурсагдаһан колхозуудта һаалишадһаа байтагай бүхэли фермэнүүд иимэ түсэб-даалгабаригүй байдаг. Иигэжэ түсэб зорилгогүйгөөр ажаллажа байхада ехэ һүнэй һаагдаашьегүй байһаниинь гайхалтай бэшэл. Үдэр соо, арбан үдэр соо хэды шэнээн һү һаахаяа һаалишад мэдэдэггүй тула үнеэдһээ «гараһан лэ һүень абаад». һуудаг байна бшуу. Һаалишадай дунда социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдээгүй.

Бүхы колхозуудта үнеэн тус тустаа тэжээлэй нормогүйгөөр эдеэлнэ. Томо багыеншье, хэды шэнээн һү гарадагыеншье харангүйгөөр үнеэдтэ бултандань нэгэ адляар тэжээл эдюулэгдэдэг байна. Энэ ушарһаа 4 центнер шэгнүүртэй, үдэртөө 10-аад литр һү үгэдэгшье, үшөө тугаллахагүй гунжануудшье нэгэ адли нормотойгоор эдеэлүүлэгдэдэг байна бшуу.

Олонхи фермэнүүдтэ хүдэлмэриин үдэрэй гүрим зохёогдоногүй. Мүнөө малай үбэлжэлгын харюусалгатай сагай ябажа байхада малажалай мэргэжэлтэд, тусхайлбал, зоотехнигүүд юу хэжэ байдаг зон гээшэб? Һаалиин гүүртэнүүдтэ ябахада зоотехнигүүд үзэгдэнэгүй гэжэ һаалишад гомдоно. Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд мэргэжэлтэдээ малажалтай ямаршье холбоогүй хүдэлмэридэ заражархидаг заншалтай. Жэшээлхэдэ, Маленковой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Черников зоотехник Хамагановае хахад һараар модо бэлэдхэлдэ гаргажархёо.

Иигэжэ үбэлжэлгын үедэ һаалингаа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл хэгдэдэггүй байһан дээрэһээ аймагай колхозуудта ноябриин эхеэр үдэртөө 8—9 тонно һүн һаагдажа байһан аад, мүнөө 3—4 тонно һаагдадаг болошоо.

Аймагай хүтэлбэрилхы организацинууд—партиин айком болон аймгүйсэдком малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ тухай асуудалые мартаа гэхын аргагүй. Энэ асуудалаар нилээд хөөрэлдөөн болодог, заримдаа шангаханааршье дуугаралдажархиха ушарнууд гарадаг юм. Айкомой бюрогой, мүн аймгүйсэдкомой заседанинууд дээрэ хоёр—хоёр колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй тоосоо заатагүй шагнагдажа, зохид һайн шиидхэбэринүүд абтадаг. Теэд, нэгэ талаар тэрэ шиидхэбэринүүдэй дүүргэгдэнгүй саарһан дээрээ үлэшэдэгынь, хоёрдохёор, абаһан шиидхэбэринүүдээ ажал хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө хүтэлбэрилхы нүхэдэй өөһэдөө оролдодоггүй байһаниинь харатай.

Мүнөө Кабанскын аймагта һү һаалга ажалай эмхидхэлэй һула дээрэһээ доошоложо байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

А. Власенко.

ҺААЛИШАН ХҮБҮҮНЭЙ АМЖАЛТА

— Базар хүбүүн манай гүүртын эгээл түрүү һаалишан юм,—гэжэ Яруунын мяха-һүнэй совхозой дүрбэдэхи фермын ахалагша малша Бато-Мунко Баирович Баиров омогорхон хөөрэдэг.

Үнэхөөрөө, Базар хүбүүн үшөө хори наһа хүрөөдүйшье һаа, совхоз соогоо суутай бэрхэ малшадай нэгэн болонхой. Хоёр жэлэй урда тээ Базар хүбүүн гүүртын үбһэ, түлеэ шэрэгшээр ажаллажа байтараа, өөрынгөө дураар һаалишан боложо хорёод үнеэ даажа абаһан байгаа. Түрүүшынгээ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1300 литр һү һаажа, энэ амжалтаяа улам саашань арьбадхахын түлөө оролдобо. Түрүүшүүлэй дүй дүршэл халан абажа, сугтаа хүдэлдэг үнинэй малшадай заабаряар ажаллаха зуураа, үнеэн бүриһөө үдэртөө 8—15 литр һү һаадаг болоо.

Тиигэжэ ажалдаа оролдон ябадаг залуу һаалиша хүбүүн ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1529 литр һү һааһан байна. Мүнөө Базар Дылыков республикын түрүү малшадай зүблөөндэ хабаадагшадай Хандалгада харюу болгон энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һааха социалистическэ уялга абаад, тэрэнээ бэелүүлхын түлөө оролдожо байна.

Ц. Дандаров.

Москва. П. К. Штернбергын нэрэмжэтэ Гүрэнэй астрономическа институдай хүдэлмэрилэгшэд Газарай тэгшэ бэшээр эрьедэг ушарые шэнжэлнэ. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тулада тусхай аппарадаар хангагданхай шэнэ астрограф дээрэ, һарын, мүн тэрэниие тойроод байһан мүшэнүүдэй зурагынь абана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: физико-математическа наукануудай доктор профессор Е. Я. Бугославская болон институдай хүдэлмэрилэгшэ Б. И. Козаренко һарын фотографи хаража байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Г. В. Плехановай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан суглаан

Марксизмын үзэл суртал анха түрүүлэн дэлгэрүүлһэн элитэ пропагандист Г. В. Плехановай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан суглаан Соведүүдэй II байшан соо декабриин 13-да болоо. Городой партийна ба ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд, эрдэмтэд тус суглаанда хабаадалсаа.

КПСС-эй горкомой секретарь Ц. Ц. Дондуков суглаае нээбэ.

«Г. В. Плеханов марксизмын үзэл сурталые дэлгэрүүлһэн элитэ ехэ пропагандист мүн» гэһэн элидхэл түүхын наукануудай кандидат, доцент нүхэр Н. Д. Шулунов, «Марксистска философиие хүгжөөлгэдэ Г. В. Плехановай дүүргэһэн үүргэ» гэһэн элидхэл философиин наукануудай кандидат нүхэр В. И. Затеев хээ.

Суглаанай түгэсхэлдэ уранһайханай самодеятельностиинхидай һонирхолтой концерт болоо, шэнэ киножурналнууд харуулагдаа.

Түрүү дүй дүршэл

Үнеэдые шадажа эдеэлүүлхэ

Үнгэрэгшэ жэлэй эхеэр би фермэдэ ерэжэ, 14 үнеэ тушаажа абаа һэм. Тэдээн соомни һайншье, муушье, хүгшэншье, залуушье үнеэд бии һэн. Яабашье хубитаяа хаажа, үнинэй һаалишадһаа дутуугүй ехэ һү һааха ёһотойб гэһэн зорилго урдаа табяад, оролдосотойгоор ажаллажа ороһон байнаб. Үнинэй хүдэлжэ байһан һаалишадтай хөөрэлдэжэ, һургаал заабари абадаг, тэдэнэй хүдэлмэриин дүршэлтэй танилсадаг байгааб.

Ажаглажа ябахадамни, элдэб тэжээл һайнаар буйлуулжа, бэлдэжэ, үнеэдээ тааруугаар эдеэлүүлдэг һаалишад лэ һураггүй ехэ һү һаадаг байба. Бишье бэшэндээ заалгажа байгаад, үнеэдэйнгээ тэжээлые һайнаар бэлдэдэг, амта оруулдаг болоһон байнаб. Солоомо түрүүн хэршээд, һүүлээрнь уһанда дэбтээжэ, талха, дабһа гэхэ мэтые хэлсэжэ амта оруулаад, үнеэдтээ эдюулдэг байгаабди. Солоомые миин тэрэ зандань табижа үгэхэдэ, үнеэд балай эдидэггүй байһан аад, иигэжэ амта оруулаад үгэхэдэмнай аргагүй дуратайгаар эдидэг, һү ехээр гарадаг болоһон байгаа. Мүн солоомые уридшалан бэлдэдэг болоһонһоомнай хойшо үбһэ тэжээлдэ ехэ арьбан болоо һэн.

Тиихэдэ, үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ үнеэднай силосые юундэшьеб, шалайрхуугаар,—садхалан байхада тиигэдэг юм һэн гү, али силоснай гутан татаһан байгаа юм гү — мэдэхын аргагүй,—юрэдөөл дурата дурагүйгөөр эдидэг байба. Тиихэдэнь халуун уһанда талха худхаад, кормушканууд соо хэһэн силосэйнгээ дээгүүр няажархихадам үнеэдни аргагүй амтархан эдидэг болоо һэн.

Манай гүүртэдэ талха уһанда худхажа, бурдууг болгоод, үнеэдтэ эдюулэгдэдэг. Иимэ бурдуугые мүн шадамараар, хоол болосотойгоор худхаха хэрэгтэй. Талхаар худхаһан бурдууг шэнгэндээ һайн байдаг гэжэ би ойлгооб. Юуб гэхэдэ, үбһэ, зелёнко эдиһэнэйнгээ һүүлдэ үнеэд шэнгэнээр худхаһан бурдуугые дуратайгаар уужархидаг байна бшуу. Сэхыень хэлэхэдэ, зарим һаалишад иимэ бурдуугые дутуу ядуугаар, үдхэнөөр худхаад үнеэдтээ үгэдэг байна. Тиихэдэнь үбһэ болон бусад бүдүүн тэжээл горьтойгоор эдижэ байһан садхалан үнеэд үдхэнөөр худхаһан бурдуугые балай хэрэглэдэгшьегүй. Шэнгэхэнээр худхаһан бурдууг уудаг болоһонһоо хойшо үнеэдни һураггүй ехэ һү гарадаг болоо һэн.

Хартаабха, турнепс, капуста гэхэ мэтын газарай эдеэнүүдые һаамхай үнеэдтэ эдюулхэдэ аргагүй һайн. Эдэ тэжээлнүүд соо элдэб шэмэтэ бодосууд элбэг байдаг тула үнеэд тэдэниие амтархажа эдидэг, һү ехээр үгэдэг юм. Үбэлдөө кормозапарнигууд соогоо уһа бусалгаад, халуун уһанда хүйтэн хартаабха, капустаяа хэжэ гэдхээгээд, үнеэдтээ үгэдэг байнабди. Хартаабха, капустаяа иигэжэ худхахадаа талха хэлсэхэдэ амтардаг, эдеэшэдэг шэнги байдаг.

Тиихэдэ ямар үнеэнэй хэды шэнээн һү гарадагыень, томо багыень, ямар тэжээл дуратайгаар эдидэгыень хуу харалсажа, тэдэниие эдеэлүүлхэ гээшэ һү ехээр һаахада шухала удхашанартай юм. Би һү ехэтэй хэдэн үнеэдтэ элдэб янзын тэжээл холижо, амтаруулжа байгаад, ехээр лэ эдюулхээ оролдожо байдагби. Харин бага һүтэй, бэе багатай гү, али шэргэжэ ябаһан, үгышье һаа шэргэнхэй үнеэдтэ тэжээл багашагаар эдюулдэг байнаб. Үбэлжэлгын эхилхэдэ һү ехэтэй үнеэдээ илгажа, эртээнһээ байрадаа барижа эдеэлүүлдэг, харууһалдаг байнабди. Һү багатай, хюһаран, шэргэнхэй үнеэд оройхон болотор бэлшэдэг юм.

Үнеэдые үбэлэйшье, зунайшье сагта уһаар дутаажа болохогүй. Манай үнеэд зундаа үдэрынь 2—3 дахин, үбэлдөө 2 дахин уһалагдажа байдаг.

Иигэжэ бидэнэр үбэлжэлгын үедэ элдэб тэжээл уридшалан һайнаар бэлдээд, амтаруулаад, үнеэдтээ эдюулдэг, зунай бэлшээриие һайнаар эмхидхэдэг болоһоной ашаар ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ фермээрээ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1330 литр һү һаагаабди. Колхоз дотор үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 900-гаад литр һүн һаагдаа. Би даажа байһан 14 үнеэнэйнгээ толгой бүриһөө дунда зэргээр 1641 литр һү һаагааб.

Энэ хадаа манай түрүүшын амжалта гээшэ. Саашадаа үнеэдһээ бүри ехэ һү һаахын түлөө тэмсэхэ ёһотойбди. Би ажахын энэ байгша жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр хоёр мянган литр һү һаажархиха зорилго урдаа табяад, ажаллажа байнаб. Мүнөө жэл үбһэ тэжээл яһала ехэтэйбди. Илангаяа зелёнко горьтой ехээр бэлэдхэгдээ. Силос болон ондоошье тэжээл яһала бии. Тиимэһээ зориһондоо хүрэхэбди гэжэ һанагдана. Үнеэдтээ силос эдюулжэ захалһаар нилээд болообди. Хэдэн үнеэдни шэргэнхэй, зариманиинь шэргэжэ байгаашье һаань, ажахын жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 200 гаран литр һү һаагаад байнаб. Иигээд үнеэдни хойно хойноһоон тугаллажа, һүн ехээр һаагдадаг болохо ёһотой.

Колхозоймнай правлени манда, һаалишадта хүдэлмэриин һайн арга боломжо бии болгожо үгэдэг. Үнеэдтэ элдэб янзын тэжээл хэрэгтэй соогоо бэлэдхэгдэнэ, малай шэнэ шэнэ байранууд баригдажа байдаг. Манай гүүртэ дээрэ типовой шэнэ байра баригдажа дүүрүүтэй байна. Тэрэ байра соо дүүжэн харгы тодхогдохо, электрын гэрэл оруулагдаха, худаг малтагдаха байна. Шэнэ байрын хажууда тугалай байра, малшадай һууха гэрнүүд баригдаа. Саашадаа манай хүдэлмэри бүри хүнгэн болохо.

Тээсгэн би малажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадалсажа ерээб. Саашадаа малай ашаг шэмые, тэрэ тоодо үнеэдһээ һү һаалгые дээшэлүүлхэ тухай зүблөөн дээрэ хөөрэлдэгдэһэн байна. Мүнөө жэлэй үбэлжэлгын үедэ урданайхида орходоо 2—2,5 дахин ехэ һү һааха зорилго табигдаа. Энэ зорилгые ажал хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ һаалишан бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Д. Цыренжапова, Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Экономическа hуралсал ажахын асуудал зүбөөр шиидхэхэдэ туhална

Кударын аймагай колхозууд болон МТС-үүдтэ экономическа hуралсал бараг hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Колхозуудай, машинно-тракторна станцинуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд эдэ кружогуудта hуралсана. Занятинууд дээрэ үзэдэг темэнүүдынь колхозуудай, МТС-үүдэй ажалтай нягта холбоотойгоор хэгдэжэ, нинтын ажахын шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ ехээр туhална. Колхозой ажалтай сэхэ холбоотой асуудалнуудые үзэдэг хадань эдэ кружогуудай занятинуудтаа эхэ hониноор, олон хүнүүдэй хабаадалгатайгаар үнгэрэдэг байна. Жэшээнь, Маленковой, Молотовой нэрэмжэтэ колхозуудай партийна организацинуудта занятинууд hайнаар үнгэргэгдэнэ.

Энэ аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо иимэ кружогой занятида нэгэ темэ үзэhэн тухайнь доро бэшэгдэнэ.

Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци энэ жэлдэ хүдөө ажахын экономико шудалха кружок эмхидхээд, артелиингээ ажахытай нягта холбоотойгоор занятинуудаа үнгэргэжэ эхилэнхэй. Кружогтонь колхозой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд hуралсана. hүүлэй хоёр занятида «Колхозой хони үсхэбэрилхэ арга боломжонууд тухай» темэ үзэhэн байна. Энэ асуудалаар заняти хэхыень колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Соковиковто, зоотехник нүхэр Игумновада даалгагдаhан байгаа. Нүхэр Соковиков заняти хэхэдээ хони үсхэбэрилхэ, нooho ехээр абадаг болохо юрэнхы зорилго тухай тобшоор хэлээд, саашадаа колхозойгоо экономикые тодорхойгоор харуулба.

ХОНИ ҮСХЭБЭРИЛГЫН ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз хони олоор үсхэбэрилдэг ажахы юм. Энээние артелиингээ ажахын нэгэ шухала, ашаг ехэтэй hалбари болгохо хүдэлмэри ябуулагдана.

Нooho ехээр хайшалжа абадаг болохын тула энэ колхоз hүүлэй жэлнүүдтэ яhала ехэ юумэ хээ. Тэрэнэй ашаар hайн шанартай аад, ехэ нoohoн абтадаг болоо. Жэшээнь, 1955 ондо хамта дээрээ 86 центнер нooho, хонин бүриhөө 1.560 грамм нooho абаа hаа, 1956 ондо 127 центнер гэхэ гү, али хонин бүриhөө 2.270 грамм нooho хайшалаа. Тиихэдэ абтаhан нoohoной ехэнхинь нарибтар, шэрүүбтэр байгаа. Шэрүүн нoohoн үгы болоо. Энэнь хонидой үүлтэрэй hайжаржа байhые гэршэлнэ гэжэ нүхэр Соковиков хэлэбэ.

Энээнтэй хамта хонин ажалhаа абтадаг олзо доход ургалсаа. 1955 ондо энэ hалбариhаа 215 мянган түхэриг олзо оролон байбал, 1956 ондо 476.667 түхэриг абтаа. Энэнь бүхы малажалhаа ородог олзо доходой гурбанай нэгэ хубиhаа дээшэ болоно.

НАРИН НООhОТОЙ ХОНИ ҮСХЭБЭРИЛХЭДЭ ОЛЗО ЕХЭТЭЙ

Хонидые, илангаяа нарин нoohoтой хонидые үсхэбэрилгын олзотой, ашаг ехэтэй байhыень нүхэр Соковиков тоо баримтануудаар тодоруулан харуулаа. 1956 ондо тус hалбарине хүгжөөхын тула 224.665 түхэриг гаргашалагдаад, 476.667 түхэригэй олзо ороо. Энэ hалбариhаа ороhон сэбэр олзонь 252 мянган түхэриг болоно. Үгышье hаа, иимэ баримта дурдая. Энэ жэлдэ хонин бүриhөө дунда жэшээгээр 65 түхэриг 50 мүнгэнэй олзо абтаа. Харин 1955 ондо 31 түхэриг абтаhан байгаа. Колхозой бүхы хонидые дунда жэшээгээр абаад үзэхэдэ иимэ байна. Гэхэ зуура, нарин нoohoтой хонидой ямар ехэ олзо доход үгэхэ байhые иимэ нэгэ баримтаhаа харагдана. «Алтайн меринос» үүлтэрэй хонин бүриhөө 8,7 килограмм нoohoн абтаа. Тиимэ нoohoной килограмм бүхэниинь 35 түхэригтэ болоо. Энэ үүлтэрэй хонин бүрин ганса нoohoноhoнь 300 түхэригэй олзоороно. Тиигэн гэhээ нютагай үүлтэрэй хониноо 1,2 килограмм нoohoн хайшалагдана, нэгэ килограмм нoohoниинь 11 түхэриг 50 мүнгэнэй болоно. Тэрэ хониной нoohoноо оройдоо 13 түхэриг 30 мүнгэнэй олзо орobo. Энээн дээрэhээ харахада, хонид ондо ондоо байдаг байна. Хэрбээ манай колхозой хонид бултадаа нарин нoohoтой байгаа hаань, энэ жэлдэ гансахан нoohoноhoнь 328 мянган түхэригэй бэшэ, харин 743.205 түхэригэй олзо оруулха hэмди. Энээние хангалтатай гэхын аргагүй. Колхозой правлени, хони үсхэбэрилдэг хүдэлмэрилэгшэд энэ хэрэгтээ анхаралаа үшөөл багаар хандуулна гэээшэ.

Энээнhээ шалтагаалжа, урда жэлнүүдтэ түл үсөөн абтаhан ба гарзалhан байгаа. 1956 ондо бүхы хонидоймнай 10 процентнь гарзалаа hэн. Үүлтэр hайжаруулгын хэрэг үшөө хүсэд эмхидхэгдээгүй. Хони үсхэбэрилгын асуудалаар манай колхозой научно-үйлэдбэрин конференци болоhон hүүлдэ хонидой үүлтэрые, нoohoноhoнь шанарые hайжаруулха, шэнээр илган отарануудые бүридхүүлэхэбди. Тиигэбэшье энэ хэрэг hайжаршоо гэхын аргагүй. Эрхим зэргын («элитнэ») хусануд үшөөл hайнаар хэрэглэгдээгүй. Энээнhээ боложо, абадаг нoohoноймнай шанар үшөөл муу зандаа. hүрэг соомнай эхэ хонид үсөөншэг, минн 42 процентнь болоно. Мүн хониной фермын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые эмхидхэлгын, түлөөрин талаар ехэ дутагдалнууд бии байhаар. Энээние гуримшуулха шухала. Эдэ дутагдалнууд колхозойгоо хонин hүрэгые үсхэн олоошуулхадамнай hаад ушаруулна. Эдээние түргэнөөр зайсуулха хэмжээ абаха хэрэгтэй.

ХОНИ ҮСХЭБЭРИЛХЭ АРГА БОЛОМЖОЕО ХҮСЭД БҮРИН ХЭРЭГЛЭЕ

Хони үсхэбэрилхэ ехэ арга боломжын бии байhан тухайда нүхэр Соковиков тодорхойгоор хөөрэбэ. Хонидые бэлшээхэ эдинсэ hайн ногоотой газар манайда элбэг. Тэрээнhээ гадна, ороhо таряа, овёс, зелёнко ехээр таридаг байнабди. Энэ хизааргүй ехэ арга боломжоёо зүбөөр хэрэглэжэ, хонидойгоо тоо толгойе олошоруулха, ашаг үгэлгыень ехэдхэхэ, хонин ажалаа олзо ехэтэй, гол hалбари болгохо ёhотойбди.

Энээнэй тулада хонидойгоо үүлтэрые hайжаруулха, эхэ хонидой тоое бүхы hүрэгэй 60 процент хүрэтэрнь олошоруулха, 1960 ондо бүхы хонидойгоо тоое 9 — 10 мянга болгохо зэргэтэйбди. Урда жэлнүүдтэ хонидная олоороо hүбайрдаг байгаа. Энээние усадхахын тулада, саашадаа үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэрээ үрэ ехэтэй болгохын тулада хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ шухала. Мүнөө жэлдэ бүхы эхэ хонидой 70 процентнь искусственна үрэжүүлэгдээ. Хонидой үүлтэр hайжаруулхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха ушартай.

Хонин ажалай олзо доходые бүри ехэ болгохын тулада тэдэниие hайнаар харууhалха, зүбөөр эдеэлүүлхэ шухала. Хонидой байра олоор бариха, үбhэ тэжээлыень элбэгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй болоно. Хонидой тэжээлдэ хэрэглэхын тулада овёс, зелёнко ехээр тариха ёhотойбди. Иимэ юумэ бүтээгээ hаа, hайн шанартай нooho ехээр абадаг болохобди. 1956 оноймтой жэшээбэл, 1957 ондо нooho хайшалан абалга 41 процентээр ехэдхэгдэхэ юм. Энээниие түйлаха арга манда бии.

Хони үсхэбэрилгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэhэн конференцин дурадхаhанай ёhoop, кружогто хабаадагша коммунистнууд хони үсхэбэрилхэдэ туhалха хэмжээнүүд тухайда удаадахи заняти дээрээ хөөрэлдэхэ гэжэ хэлсэбэ.

**

Колхозой зоотехник нүхэр Игумнова хоёрдохи заняти хэхэдэ, хонидой тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай хэлэжэ үгөө.

Нoohoн тухайда тобшоор хэлээд, темэдээ оробо. Фабрикада hайн шанартай нooho тушаахын тула хонидоо зүбөөр харууhалха, эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Мүүгаар харууhалhан, эдеэлүүлhэн хонидой нoohoниинь муу шанартай байдаг, горолдог юм. Хонидой тураха үедэ урган нoohoной үлэн нарийхатай байдагынь элитэ. Тиимэhээ hайн нooho абахын тулада хонидоо зоотехническэ заабаринн ёhoop харууhалха, эдеэлүүлхэ эрилтэ табигдана.

— Хонин ажалаа амжалтатайгаар хүгжөөхын тулада, — гэжэ нүхэр Игумнова хэлэнэ,—хонидые үбэл хүрьгалуулха хэрэгтэй. Энэ аргын ямар ашагтай байhан тухайда нүхэр Игумнова дэлгэрэнгүйгөөр хэлэбэ. Нёдондо үбэл гаргаhан хүрьгад бэээр томо байхаhаа гадна, 600 грамм хүрэтэр нooho үгөө. Үбэлэй хүрьгадай гарзалхань үсөөн байдаг юм. Энэ аргын hайниие өөhэдынгөө ажал дээрэhээ хараабди. Тиимэhээ, саашадаашье энээние үргэнөөр хэрэглэхэ шухала,—гэбэ.

hУРАЛСАЛ АЖАХЫДА ТУhАЛНА

Хони үсхэбэрилгын хэрэгые улам hайжаруулхын тулада, хонидой фермэнүүдтэ хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай эмхидхэл ба түлөөные гуримшуулха шухала байна. Тиимэhээ, колхозойнгоо эрхэ байдалые хараада абалсан, ажалай түлөөhэй шэнэ гурим баталан абаха гэжэ научно-үйлэдбэрин конференци дурадхаа hэн, урда заняти дээрэ мүн тиигэжэ шиидхэгдэhэн байгаа.

Ждановай нэрэмжэтэ колхоздохи ажалай түлөөhэнэй шэнэ, түрүү гуримые колхоздоо хайшан гэжэ хэрэглэхэ тухайда заняти дээрээ дэлгэрэнгүйгөөр зүбшэн хэлсээ. Колхозойнь эрхэ байдалда таарахагүй пунктнуудые заhаха гэжэ хэлсэбэ.

Ажалай түлөөhэнэй шэнэ гурим тухай хэлсэхэдээ, мүнөөнэйнгөө гуримтай сасуулжа үзөө. Урда тээхи гуримай муу юумэнь юуб гэхэдэ, хони хаража ябагшад ажалай түлөөhэнэй талаар урмашуулагдадаггүй байба. Мүн хонишодой ажалайнь түлөөhэн, мүн нэмэлтэ түлөөhэншье жэл соогоо нэгэ дахин үгтэдэг байгаа. Жэшээнь, хонидые гарзалуулангүйгөөр харайhанайнь түлөө хонишодые жэлдээ нэгэ дахин урмашуулагдадаг байгаа. Тиихэдэ нooho хайшалжа абаhанайнь hүүлээр лэ, хонишодто түлөөhэн, шан үгтэдэг hаа, мүнөө абаhан нoohoной шанарай зэргээр түлөөhэн, шан үгтэдэг болохо. Иигэжэ ажалай түлөөhэнэй шэнэ гуримай ёhoop, нарин, нарибтар нoohoтой хонидые үсхэбэрилэгшэд ехээр урмашуулагдаха болоно. Шэнэ түлөөhэн хадаа хонидой харууhа, эдеэлүүлгэ, адуулга hайжаруулхада ехэ нүлөөтэй байха болоно. Юундэб гэхэдэ, хонишодто зундаа, үбэлдөө үгтэхэ түлөөhэн, шангынь хаража байhан хонидой хүшэ шадалай зэргээр ондо ондоо байха.

— Энээнэй урда тээ колхозой правлени хонидойгоо хүшэ тамирые ходо шалгадаггүй, хонишодые тиигэд гэд лэ байдаг hэн. Шэнэ гуримˊ бии болгоходомнай, 1-дэхи фермынхид шэнгээр хонидые хара эртэ газаагаа асараад байхаа болихо, хонидоо hайнаар хараха, эдеэлүүлхэ гэжэ ороолдог болохо байна,—гэжэ нүхэд Якимов, Вишневский хэлэбэ. Бүридхэл, хинахта шалгалтын хэрэгые тон hайнаар эмхидхэхэ шухала болоно.

Ажалай түлөөhэнэй шэнэ гурим хадаа хони үсхэбэрилгые үндэhөөрнь hайжаруулха арга олгоно. Үүлтэр hайжаруулха хүдэлмэрээ бодомжотойгоор ябуулха эрилтэ бидэ хонишодой урда табигдана.

Ажалай түлөөhэнэй шэнэ гурим хэрэглэхэдэ, фермын олохон хонишод сулөөрхэ байна.

— Шэнэ гурим баталан абаhанай hүүлээр зарим отара, гүүртэнүүдые шэнээр бүридүүлхэ ушартай болохобди, — гэжэ нүхэр Игумнова хэлэнэ. Нэгэ жэшээ абаад үзэе. 700 эрье хонидые мүнөө 4 хүн хаража байна. Эдэнэр үбэлдөө хамта ажаллаад, хабар болоходо хоёр хүниинь ондо ажалда оролхомнай гэхэ. Иимэ отаранuудта мянган толгой хонитой болгохо, тиихэдээ хүнүүд үлүү гараха. Отара, гүүртэнүүдые бүридүүлхэдэ нэгэ зариман дахь хүнүүд олон, нүгөөдүүдэнь үсөөн байдаг. Жэшээнь, Гумпылов Пурбын бүлэ (хоёр хүн) 840 эхэ хони харахадань, Нарин Хундэлэйн Таисья Шангинагай отарада (748 эрье харадаг) дүрбэн хүн хүдэлнэ. Эдэнэр үшөө хоёр хүдэлмэришэдые эрижэ байна.

Ажалай түлөөhэнэй шэнэ гурим хэрэглэгдэг болоходо, хонидой hүбайралга үсадхагдаха, Яахадааб гэхэдэ, хонишон бүхэн эхэ хонидые ороондо оруулhанайнгаа, түл абаhанайнгаа зэргээр түлөөhэ абаха юм. Искусственнаар үрэжүүлхэ арга одоол ёhотой hайнаар хэрэглэгдэдэг болохо бшуу. Хусануудые hайнаар харагдаха, тарган байлгагдаха болоно. Мүнөө 1-дэхи фермын зарим хусанууд туража, хүшөө хүдэлмэрилэхэ эхилэнхэй. Иимэ юумэн үгы болохо... гэхэ мэтээр, кружогой хид удаан хөөрэлдөө.

Энэ асуудал зүбшэжэ, hаналаа хэлэhэнэй hүүлээр тус кружогойхид ажалай түлөөhэнэй шэнэ гурим тухайда заседани дээрээ зүбшөөд, колхозшонгуудай хамтын суглаанда табихыень колхозойнгоо правлениин hанамжаа оруулаа.

Кружогой энэ занятида хониной фермын хүдэлмэрилэгшэдэй үсөөн байлсалhанинь гэмшөөлтэй. Мүн партийна организаци темэ бүхэниие уридшалан бодожо үзөөд, hайнаар бэлэдхүүлдэг болохо ёhотой. Зоотехник Игумнова занятида бэлэдхэлэ хэдэгээ хонидой фермын хүдэлмэришэдые экономическа талаhаань хүсэд шэнжэлээгүй гэжэ тэмдэглэмээр. Колхозой партийна организаци эдэ бүгэдые хараада абажа, саашадаа бүри hонин, удха түгэлдэр занятинуудые үнгэргэдэг болохо гэжэ найдагдана.

**

КПСС-эй Кударын айком коммунистнуудай экономическа hуралсалые колхозуудай, МТС-үүдэй ажалтай нягта холбоотойгоор ябуулха оролдолго гаргана, тэрэнь ажахыда ехэ туhа хүргэнэ. Кружогуудай заняти дээрэ үзэhэн темэнүүд колхозуудай, МТС-үүдэй ажахын гол асуудалнуудые шиидхэхэдэ туhална. Иимээр эмхидхэгдэhэн экономическа hуралсал ажалдашье, hурыhан коммунистнуудташье ехэ туhатай байна.

Д. ЖУГДУРОВА.

Волга дээгүүр гараhан хүүргэ Калинин городто баригдаба. Тус хүүргэ городой центрые мүрэнэй зүүн эрьетэй холбоно. Агууехэ Октябрин 39 жэлэй ойе эрхимээр угтахын тулада мүрысөөн баригшад бүхы хэдэлмөрөө hайндар болотор дүүргэhэн байна. Шэнэ хүүргын утань 300 метр, үргэниинь 20 метр юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Волга дээгүүр табигдаhан шэнэ хүүргэ.

ТАСС-эй фотохронико.

Оролдосотой врач

Мясоедова Наталья Борисовна 1953 онhоо мүнөө хүрэтэр Гильбирын (Иволга) больницада хүдэлнэ. Энэ саг соогоо нүхэр Мясоедова үбшэлhэн хэдэн олон зониие аргалжа, хүдөөгэй арад зоной бэеын элүүрые хамгаалхын тула угаа ехэ оролдолго гаргана. Мүн үбшэлhэн хүндэ ехэ эелдэр зөөлэхэнөөр хандадаг, hүниие hүни гэхэгүй, хүйтэниие хүйтэн гэхэгүй ямаршье сагта тэрэ түhаламжа үзүүлдэг. Энэ харюусалгатай, хүндэтэй ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг дээрэhээ нүхэр Мясоедова ажалшадай дунда тон хүндэтэй болонхой. Врач Мясоедовагай ажалые Гильбира тосхоной арад зон үндэрөөр сэгнэдэг.

Эрдэм мэргэжэлээ ажалшадай энхэ амгалан ажаhууха хэрэгтэ эсэшэ сусашагүйгөөр үгэжэ байдаг иимэ врачууд лэ улад зондоо хүндэтэй болоно ха юм.

П. Цыремпилова.

hонирхолтой лекцинүүд уншагдана

Ноёхоной хүдөөгэй лектори 22 лекторнүүдтэй юм. Тэдэнэй тоодо долоон жэлэй hургуулиин багшанар, больницын, колхозой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, зооветеринарна мэргэжэлтэд оролсоно.

Эдэ лекторнүүд саг соогоо лекци уншана. Мүн бурят-монгол хэлэн дээрэ лекци уншагдадаг болоо. Декабрь соо 6 лекци уншагдахаар хараалагдана. Жэшээлхэдэ, үүлтэртэ хонидые олоор үсхэбэрилхэ, hү hаалгые үбэлэйшье hаранүүдта эрид дээшэлүүлхэ гэhэн темээр, мүн уласхоорондын байдалаар лекци уншагдаха байна.

Эндэхи колхознигууд, албахагшад лекци олоороо шагнадаг болоо.

П. Халтанов.

Сэлэнгын аймаг.

Профсоюзна организацинуудта

Тоосоото-hунгалтын конференци

Горпищеторгын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай нэгэдэмэл комитедэй тоосоото-hунгалтын конференци hаяхан болобо. Комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Громова тоосоото элидхэл хээ.

Партиин XX съездын заабаринуудые бэелүүлэн, энэ нэгэдэмэл комитет профсоюзна организацинуудай хүдэлмэриие нэгэ бага hайжаруулhан байна. Профсоюзай гэшүүд хулдалдаа наймаанай хүдэлмэриие hайжаруулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Профсоюзна организацинууд гэшүүдэйнгээ дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, түрүүшүүлэй зэргые олошоруулна. 10 hарын турша соо 47 хүн мэргэжэлээрээ «эрхим» гэhэн нэрэдэ хүртөө, 25 хүн дирекцин грамотаар шагнагдаhан байна. Дмитрий Титов, Надежда Пономарева, Иван Зеленский, Павел Мошкович болон бусад түрүү хүнүүдэй нэрэ Хүндэлэлэй доскада бэшэгдээ.

Конференци дээрэ хэлэгдэhэнэй ёhoop социалистическэ мүрысөө эмхидхэлгэдэ ехэ дутагдалнууд бии байна. Илангаяа наймаанай культурые дээшэлүүлхын түлөө мүрысөөн hулаар ябуулагдана. Зарим газарта социалистическэ мүрысөөн ёhын тулада дэлгэрүүлэгдээ. Абаhан уялгануудай заримдаа дүүргэдэнгүй саарhан дээрэ үлэдэг байна.

Нэгэдэмэл комитет профсоюзна организацинуудай болон өөрынгөө шиидхэбэриие дүүргэхэ гэжэ оролдодоггүй, хиналта шалгалта hулаар эмхидхэнэ гэжэ делегадууд нүхэд Гамбург, Зубков, Дуденко болон бусад шангаар шүүмжэлээ. Үнгэрэгшэ жэлэй хугасаа соо нэгэдэмэл комитет шиидхэбэринүүдээ ямараар дүүргэжэ байнабибди гэжэ нэгэшье шалгаагүй, заседани дээрэ зүбшэн хэлсээгүй байха юм.

Тус комитет харьяата профсоюзна организацинуудаа муугаар хүтэлбэрилөө гэжэ конференци дээрэ хэлэгдээ. Профгруппоргнууд, страховой делегадууд, ниитын инспекторнүүд болон культоргнуудай хүдэлмэриие хэншье хүтэлбэрилээгүй, туhалдагшьегүй байба. Жэлэй турша соо нэгэшье семинар үнгэргэгдөөгүй.

Ажалшадай культурно-ажаhуудалай эрилтые хангаха асуудалда бии байhан горьтойхон дутагдалнуудые конференцин делегадууд элирүүлээ. Горпищеторгын системын предприятинуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд гэр байра бариха түсэб хододоо таhалдадаг ушарнуудта дадшанхай гэжэ хэлэгдэбэ.

Конференци профсоюзай нэгэдэмэл комитедэй шэнэ состав hунгаад, хараалhан хэмжээ-ябуулганууда бэелүүлхэдэ зорюулагдаhан тогтоол баталан абаба.

Н. Хазагаев.

Профсоюзна эдэбхитэдэй семинар

Улан-Удын «Механлит» заводто профсоюзна эдэбхитэдэй нэгэ удэрэй семинар үнгэргэгдэбэ. Семинарта хамта 60 гаран хүн хабаадалсажа, профсоюзна хүдэлмэри hайжаруулха тухай хэдэн асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

«Үйлэдбэри дээрэ эхэ хүдэлмэри» гэhэн асуудалаар ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой харюусалгата секретарь Р. Я. Дерещенко лекци уншаhан байна. «Үйлэдбэриин техникые ахуулгүйгөөр ашаглаха» тухай асуудалаар мүн тэрэ обкомой техническэ инспектор А. Н. Гаськов лекци хэбэ.

Эндэ сугларгашад саашадаа иимэ семинарнуудые хододоо үнгэргэжэ байхые хүсэбэ.

З. Гармаев.

МУХАРШЭБЭРЭЙ АЙМАГТА

БАРИЛГЫН ТҮРҮҮ БРИГАДА

Шэнэ Заганай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой барилгын бригада, бригадирынь нүхэр А. Мурзин, мүнөөнэй түрүү зэргэдэ ябана. Тус бригадынхид жэлэй эхинhээ хойшо Хүүшэн Заган гэжэ газарта малшадай байха нэгэ гэр, колхозой центр дээрэ нэгэ ясли барибад. Мүн Сулхара гэжэ гол дээрэ 90 тугалай байха типовой байра баряа.

Гадна, нүхэр А. Мурзинай бригада малай олон байранүүдые hэльбэн заhабарилhан байна. Барилгын хүдэлмэриие эмхитэй hайнаар ябуулhан, саг болзор соонь дүүргэhэнэйнь түлөө бригадир нүхэр А. Мурзин «Республикын эрхим барилгашан» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Мүн энэ бригадын эрхим дархан А. Алексеевтэ иимэ нэрэ зэргэ олгогдоо. Мүнөө бригадын гэшүүд ерэхэ жэлдэ барилга хэхэ модо, шулуу бэлэдхэхээ гараhань.

ҮНЕЭН БҮРИhӨӨ 3000 ЛИТР hҮ hААХЫН ТҮЛӨӨ

«Эрдэм» совхозой эрхим hаалишан Мария Гулема даажа байhан үнеэдээ hайнаар харууhалдаг, эдеэлүүлдэг юм. Тиигэжэ ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ нютагай үнеэн бүриhөө 1765 литр hү hааба. Мүнөө жэлдэ hаалишан Гулема даажа байhан үнеэдhээ 3000 литр hү haaxa гэжэ шиидэнхэй. Уялгаяа дүүргэхын түлөө оролдосотойгоор ажаллажа байна. Ажахын жэлэй 2 hара соо үнеэн бүриhөө 546 литр hү hаагаа.

—Фермэ дээрэмнай зоотехническэ заабаринууд наринаар сахигдана. Үнеэдэй нэгэ хаба соо hаанабди, hайнаар эдеэлүүлнэбди. Тогтоогдоhон рационой ёhoop hаамхай үнеэн бүридэ 15—18 килограмм силос, hаагдаhан литр hүн бүридэ 182 грамм концентрат үгтэнэ. Үдэртөө 2—3 дахин бүлеэн үнеэ уhаналбди,—гэжэ тэрэ hаалишан хөөрнэ. Тиигэжэ Мария Гулема эрхим амжалта түйлана.

ДАМЖУУЛГЫН УЛААН ТУГТА ХҮРТЭБЭ

Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ Хонхолойн МТС-эй харьяата колхозууд хони үсхэбэрилгөөр, мүн нooho хайшалалгаар hайн амжалта түйлаба. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 0,73 центнер нooho абтаа гэхэ гү, али хонин бүриhөө 2.634 грамм нoohoн хайшалагдаба. Мүн эндэхи колхозууд 100 эхэ хонин бүриhөө 92—92 хүрьгэ абажа түлжүүлбэ. hаяхан тус МТС-тэ республикын Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба. Энэ Улаан туг хонишодой түрүү бригадада дамжуулан үгтэжэ байха юм. Тиигэжэ МТС-эй дирекци Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эрхим хонишон Т. Брылёвой отарада энэ тугые дамжуулан үгэхэ гэжэ шиидхээ.

Нүхэр Брылёвой отарынхид ажахын жэл соо 100 эхэ хонин бүриhөө 127 хүрьгэ абажа түлжүүлhэн, хонин бүриhөө 3,64 килограмм нooho хайшалжа, түрүү hүри зээлhэн байна. Мүнөө энэ хид үшөөл шэнэ амжалта түйлахаар зоригжонхой.

НЭМЭЛТЭ ТҮЛБЭРИ АБАБА

«Коммунизм» колхозой эрхим гахайшан Феодосия Ивановна Федотова 16 жэл соо таhалгаряагүй хүдэлжэ байна. Нүхэр Федотова ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ 151 гахай шахалагда табижа, 135 центнер мяха гүрэндэ тушаагаа. Ерэхэ зун тушаагдаха 40 гахайе тэрэ харууhална. Харууhалжа байhан 7 эхэ гахайнуудhаа 20—20 поршоонхо абажа, бүрин бүтэн түлжүүлхэ гэжэ уялга абаад, оролдосотойгоор хүдэлмэрилжэ байна.

Колхозой правлени гахайшадта ажалай нэмэлтэ түлбэри ехээр үгэдэг юм. Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгөөр нүхэр Федотова 5,2 центнер мяха, 35 центнер таряа ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон абаба.

Т. Гармаев.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүд

Үбэлдөө үнеэн бүриһөө 700 литр һү һаахабди

[...]ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ тэжээ[...] дутамаг дээрэһээ һү һааха тү[...] дүүргээгүй байнабди. Энэ [...]һээ болооб гэхэдэ, манай кол[...] доторойнгоо арга боломжонуу[...] һайнаар хэрэглэжэ шадаагүй [...]а. Тиибэшье, манай түрүү һаа[...]ад үнгэрэгшэ жэл һайн амжал[...]тануудые туйлаһан байна. Жэ[...]нь, В. Малыгина, П. Мисюркее[...] Е. Кожевина, К. Абатурова ба [...]Русакова үнеэн бүхэнһөө 1057—[...] литр һү һаагаа. Теэд эдэ һаа[...]адтай нэгэ адли эрхэ байдалда [...]элмэрилжэ байһан бусад һаа[...]ад иимэ һү һаажа шадабагүй. [...]эн дээрэһээ харахада үнгэрэг[...] жэлдэ арга боломжоёо гүй[...] хэрэглэнгүй, ехэ һү дутуу һаа[...] байнабди. Харин, ажахын энэ [...]дэ колхозой правлени, партий[...] организаци элэ бүхы дутагдал[...]даа усадхаха ябадал түрүүшын [...]илго болгон табиба.

[...]956—1957 оной ажахын жэлдэ үнеэн бүхэнһөө 1400 литр һү һааха социалистическэ уялга абаабди. Тиихэдэ манай олохон һаалишад нютагай үүлтэрэй үнеэн бүхэнһөө 1500 литр һү һааха зорилго урдаа табяа.

Һаалишаднай хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, ажахын жэлэй түрүүшын хоёр һара соо үнеэн бүхэнһөө 121,3 литр һү һаажа, нёдондо жэлэйхидэ оробол һү һаалгые 2 дахин ехэдхэбэ.

Мүнөө жэлдэ абаһан уялгаяа дүүргэхын тулада манай колхоз үбэлэй сагта үнеэн бүхэнһөө 700 литр һү һааха зэргэтэй. Манай эрхэ байдалда энэ тиимэ бэлэн бэшэ, харин ехэ харюусалгатай хүдэлмэри гээшэ. Гэбэшье, абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ арга боломжо манай колхоздо яһала бии. Тэрэнии зүбөөр, гүйсэд хэрэглэхэ ёһотой байнабди.

А. Даненберг, Баргажанай аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Хонидынь туража байна

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэдэ үбэлжэлгэдэ яһала һайнаар бэлэдхэһэн шэнгеэр харюу үгэнэ. Үнэн дээрээ тэрэнь хэр зүб юм ааб гэжэ хаража үзэхэдэ тиимэ бэшэ байшоо.

Шулуута гэжэ газарта нүхэд Дугардай Эрдынеев, Доржи Вампилов гэгшэдэй даадаг хоёр отара байдаг. Мүн Баруун Залаа гэжэ газарта Дашинима Цыренов гэгшын даадаг отара бии юм. Эдэ отарануудай колхозойнгоо центрһээ 5—7 километрын газарта байбашье һаань, түрүүлэгшэ нүхэр Вампилов, партийна организациин секретарь нүхэр Цыбикжапов гэгшэд эндэ үсөөн ябана, хонидой ямараар үбэлжэжэ эхилһые һонирхоногүй. Тиимэһээ эдэ отарануудта зелёнкоһоо ондоо ямаршье тэжээл асарагдаагүй байһаар. Хонидынь эдеэлүүлгын муу дээрэһээ хүшэеэ алдажа, шэшэжэ эхилээ. Энэ шалтагаанаар хонид гарзалжа байна. Жэшээлхэдэ, нүхэр Вандановай отарын 7 хонид гарзалба.

Эдэ отарануудай хонишод муу байратай, досоонь муухай. Газетэ, журналшье тэндэ абаашагданагүй.

Малшадай байдал һайжаруулхын түлөө культурно-гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа хандуулха зэргэтэй.

Г. Алексеев.

Шонын хүлдэмөөр хүйтэн, шоргоолзоной мухардамаар уйтан

Үдэшын боро хараан боложо, электрын гэрэл нэгэ доро үрхэтэ айл болгоной гэрнүүдтэ носошобо. Гэр бүхэнһөө нэжээд, хошоод, гурбаадшье хүнүүд һубарилдаһаар клуб тээшэ ошонод. Харахада бултадаа нэхы хубсаһаа үмдэжэ зэһэһэн янзатай. Клуб соо ороходо пеэшэнэй хажууда бөөгнэрһэн зон... Заримань хоёр хүлөө урилан үргэжэ байгаад, нэгынь нүгөөдөөрэнь пэс-пэс наншана.

Энэ клуб Закаменай МТС-эй механизаторнуудай сүлөөтэй сагаа «культурнаар үнгэргэдэг» газар юм. Теэд, эндэ сүлөөтэй сагаа зохид һайнаар үнгэргэхэ арга бии гү гэжэ асуултай. Дээрэ хэлэгдэһэн жэшээнүүдһээ мэдэхэдэ, «аргагүйлха» гэжэ һанагдана.

Үнэндөөшье аргагүй юм. Клуб соогуурнь харахада, ханын захаархи хэдэн һандалинууд һолюу—һэлюугээр табигдаатай, сценэ дээрэнь табигдаһан биллиардые тойрон хэды залуу хүбүүд нэхы дэгэл, малгайгаа үмдэжэрхёод, гараа үлеэн үлеэн наадана. Ханын захаар һандалинуудые моришолон унажа һууһан хэдэн хүнүүд шатар, даам наадана.

Теэд, эдэнии харахадаа сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэжэ байһан хүнүүд гэжэ һанахаар бэшэ, харин яагаа зүдэрүү залуушуул гээшэб гэжэ һанамаар. Сэхыень хэлэхэдэ: шонын хүлдэмөөр хүйтэн, ариг сэбэр сахигдадаггүй, муухай гээшэнь—тооһо шоройдоо дарагдашаһан, тамхинай утаан, шууяан шумараан—иимэл байдал клуб соо үзэгдэнэ.

Сценэ дээгүүрнь зүүн тээшээ ороходо «библиотекэ» гэһэн гаршаг байха. Эндэ ороходо пеэшэнэй үүдэндэ сээжээ шаража һууһан залуу хүн угтана. Энэ хадаа клуб ба библиотекые даагша Владимир Мункуев гээшэ. Энэ «библиотекэ» соо 3 хүнэй оробол ондоо хүнэй багтаха зайгүй юм. Хүндэлөөшөө 3 метр, утаашаа 4 метр таһалгын гурбан ханада — номтой нэжээд шкаф,нэгэ эбдэрхэй мандолина, балалайка үлгөөтэй байхань харагдана. Таһалгын дүрбэнэй нэгэ хубиие пеэшэн эзэлжэрхинэ. Энээнһээ гадна МТС-эй полевой радиостанци, тэрэнэй батарейнүүд нэгэ булангыень хуу эзэлжэрхинэ. Энэ библиотекэдэ дүрбэн хүн хойно хойноһоо ороо һаа, гэдэргээ сухарижа гарахаһаа бэшэ аргагүй.

—Энэтнай юун библиотекэ гээшэб?—гэжэ нүхэр Мункуев ба МТС-эй парторганизациин секретарь нүхэр Захаркинһаа асуухада: ёһотойл библиотекэ гээшэл даа... 1665 хэһэг номтой, 130 уншагшадтай, газетэ, журналнуудые абадаг юм гэжэ һанаа амарханаар харюусанад. Тэдэниистнай хэн, хаана уншадаг юм гэжэ асуухада: «Клуб соо ороод харадаг» гэнэ. Теэд, клуб соо ном уншажа болохо үгы хоёрыень тугаар хэлээшэһээ өөһэдөө мэдэнэ хаюмта даа!

Эдэ бүгэдые МТС-эй дирекци, партийна, профсоюзна организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд (нүхэд Данько, Захаркин ба Хабалов) нюдөөрөө хаража, шэхээрээ шагнажа, бэеэрээ тэсэжэ ябанад.

Мүнөө МТС-эй механизаторнууд машинно-тракторна паркаяа заһабарилжа байна. Механизаторнууд ажалайнгаа һүүлээр ёһотой һайнаар амарнагүй. Клуб соонь хүйтэн, шэнэ газетэ, журналнуудые уншаха газаргүй. Кино асарагдахадаа энэ хүйтэн клуб соол табигдана. 2 час тухай кино хаража һууһан хүн даарахыса даараад лэ ошоно.

Д. Аюшеев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: клуб соо ороходо иимэ байдаг. Ф. Балдаевай зураг.

Улаан буламнай түлигдэнэгүй

Манай «Коммунизм» (Бичура) колхозой гурбадахи бригадада тусхай, «Улаан булан» гэһэн гаршагтай нэгэ бирагүйхэн түхэлтэй гэр бии юм. Энэ гэрнай урда таладаа дүрбэн сонхотой. Эдэ сонхын хоёрынь иишэ тиишээ хэрээһэлүүлэн фанерээр хадаатай байдаг. Тэрээнээ түлижэ, уни бутарма дулаан болгохо гэхэдэмнай түлеэн үгы.

Үүдэ татажа, досоонь ороходотнай дохолон дутуу хүлнүүдтэй хоёр гурбан һандали, үргэлжэ найгажа байдаг нэгэ столһоо ондоо юуншье үгы. Тиихэдэ ариг сэбэр тухай хэлэһэнэйшье хэрэггүй ааб даа. Юуб гэхэдэ, үүдэниинь хододоо нээлтэтэй байдаг тула тус бригадын ямаадууд, нохойнууд досоонь орожо, һалхи шуурганһаа хородог болонхой.

Иимэ байдалые колхозой правлени, партийна организаци мэдэжэ байбашье, хэмжээ абадаггүйнь гайхалтай болошоо.

В. Ширипов, Д. Гомбоев, колхозой гэшүүд.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Саг хүлеэхэгүй"

Манай газетын ноябриин 1-нэй номерто иимэ гаршагтайгаар толилогдоһон статья соо Кабанскын аймагай Сталинай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд малай үбэлжэлгые бэлэдхэл муутайгаар угтажа байна, эдэ колхозуудай фермэнүүдынь задагай зандаа, мүнөө болотор хонидойнгоо байрануудай шэбхэ малтаагүй байһаар гэжэ хэлэгдэһэн байгаа.

Статья соо хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб байба гэжэ манай редакцида КПСС-эй Кабанскын айкомой секретарь нүхэр Мирошниченко мэдээсэбэ. Тус статья Сталинай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай правлениин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, статья соо заагдаһан дутагдалнуудаа усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүдые абаба.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой малай байрануудые заһабарилхын тула хүнүүд нэмэжэ табигдаба, мүн фермэнүүд дээрэ байдаг уһа гаргадаг насос болон кормозапарнигууд заһабарилагдаа. Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үнеэдэй тугалладаг таһагууд заһагдаһан байна.

„Гурим жураамаа алдаһан ябадал"

Манай газетын ноябриин 23-най номерто дээрэ дурсагдаһан гаршагтайгаар толилогдоһон статья соо Иволгын аймагай сельпонууд болон магазинууд хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ, магазинуудай наймаалагшад худалдаа наймаанай журам эбдэнэ, магазин соонь ариг сэбэр сахигданагүй гэжэ хэлэгдэһэн юм.

Тус статья магазинуудай наймаалагшадай хабаадалгатайгаар аймпотребсоюзай правлениин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, аймпотребсоюзай худалдаа наймаанай таһагые даагша нүхэр Хунгеевта, Оронгын, Иволгын сельпогой түрүүлэгшэнэртэ, раймагай директор, сельпогой бухгалтерта зэмэ тохогдобо. Тиин КПСС-эй айкомой бюро дээрэ шалгалтын дүн зүбшэн хэлсэгдэжэ, худалдаа наймаанай газарнуудые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилһэнэйнь түлөө аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр Бурцевта шанга һануулга хэгдэбэ.

Магазинууд болон сельпонуудта бии байһан дутагдалнуудые усадхаха талаар аймпотребсоюзай правлениин зүгһөө зохихо хэмжээ абтаба гэжэ манай редакцида Иволгын аймсоведэй гүйсэдкомһоо мэдээсэбэ.

„Хуулита эрилтэ"

Мухаршэбэрэй аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой клуб үбэлэй хүдэлмэридэ бэлэдхэгдээдүй, үүдэ, пеэшэнгүй байһаар гэжэ хэлэгдэһэн бэшэг манай газетын декабриин 4-нэй номерто иимэ гаршагтайгаар толилогдоһон юм.

Энэ колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Хандажаповай мэдээсэһэнэй ёһоор, бэшэг соо заагдаһан дутагдалнууд усадхагдажа байна. Клубай пеэшэн, үүдэн, сонхонуудынь заһагдаад, мүнөө колхознигуудта зорюулжа лекци, хөөрэлдөө эмхидхэдэг болоо.

Үгы гэхэдэ юумэн өөрөө бүтэхэгүй

[...]- Бү уна, иигээд бай,—гэжэ нэгэ [...]хан үхибүүндээ захяад, эхэнь [...]нойнгоо сеткэ уяжа, уяжа дахин [...]эбэ ха. Удааншье бо[...]гүй үнөөхинь баһал доошоо сүшэбэ. Бодожо бэхилээд, баһа [...]эжэ, арай шамай үглөөгүүр [...]оо һэн ха. Тэрэ таһалга соо хо[...]одынь доошоо газарта хүрэтэр [...]хышэһэн орон дээрэ жэхын та[...]а хоноо бэлэй.

[...]нэмнай Кяхта городой гостиниин хоёрдохи дабхарта декабриин [...]эр болоһон ушар. Гостиницын [...]игуудай олонхинь иигэжэ муу[...]анхай, дээрэнь унтахаа айхаар. [...]им таһалганууд соонь һалан [...]хай, хулпаа хорхой дүүрэн. [...]офёрско» гэдэг хоёр оронтой [...]ахан таһалга соо бүришье муу.

—Юрэдөөл, нүгөөдэ хоёр таһалгаа һайса сэбэрлэгты,—гэжэ гостиницые даагша нүхэр Задорожная хүдэлмэрилэгшэдтөө онсолон захирдаг, хэлэдэг юм. Тэрэ хоёр таһалгамнай харюусалгата хүтэлбэрилэгшэдтэ, ноёдто барагтайгаар харагдаал һаа, хамаагүй гэжэ нүхэр Задорожная бододог байна.

Оронгуудые абахаяа яанат гэхэдэ нүхэр Задорожная «мүнгэ табинагүй» гэдэг.

Кяхта городой коммунальна ажахые даагша нүхэр Краснояров гостиницые даагша нүхэр Задорожная хоёр энэ гостиницаяа өөдэ татаха тухай оролдоногүй. Мүн эндэ уншалгын булан бии болгохо тухай бодолсомоор.

Д. Жамбалова.

Бэе бэедээ хаялсаад...

Хада майлын оройгоор, мүн тала дайдааршье саһан элбэгээр орожо, яагаашье аятай зохид саг хүрэжэ ерэбэ гээшэб. Иимэ гоё һайхан, сэбэр агаартай газараар һолжорхо, нюдэ һаргама гэрэл мүльһэн дээрэ хальтирха дуран хүн бүхэнэй досоо түрэнэ.

Теэд яахаб? «Үгы юумэ үхэрһөө хашан» гэжэ арадай аман үгэ зүйтэй. Энээнэй ёһоор, манай үргэн Яруунада үетэн зоной, залуушуулай сэнгэхэ, амарха елүүршье, һолжорхо гэхэдэ санашье олохогүйт.

«Сана, коньки хаанаһаа абахаб» гэжэ Яруунын аймгүйсэдкомой дэргэдэхи физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэһээ асуугаа һаатнай «Аймагай «Буревестник» гэжэ бүлгэмһөө һурагты!» гэжэ харюусаха.

«Буревестнигэйхидынь»—«Нүхэр Чимитовһээ асуугты!» гэдэг.

Иигээд байхадань хэндэнь этигэхэ, хэнһээнь коньки, сана абаха гээшэб? Эдэ нүхэдэймнай «спортивна бүмбэгэ» бэе бэедээ хаялсажа һуутарнь хада майлымнай саһан, ехэ нуурнуудаймнай мүльһэн хайлахань лэ!

В. Васичкин.

Һурагшадые ажалша бэрхээр һургахын түлөө оролдонобди

[...]ургаадахи табанжэл соо бүгэдэ[...]тын дунда һуралсал бэелүүлхэ [...]эн зорилго табигданхай. Эдэ зо[...]иго бэелүүлхын тула Мухаршэ[...]эй аймагай һургуулинуудта ехэ [...]дэлмэри ябуулагдажа байна.

[...]үүлэй хэдэн жэлнүүдтэ аймаг[...]орнай ехэ хубилалта болоо. [...]нда һургуулинуудаймнай тоо [...]шороо. Һургуулинуудта һурал[...]ай заняти һайнаар үнгэргэгдэ[...] Тиихэдэ 112 һурагшад дунда [...]гуулинуудые дүүргэжэ, тэдэнэй [...]ихинь мүнөө дээдэ һургуулинуудта һуралсажа байна.

[...]956—1957 оной һуралсалай жэ[...]е аймагаймнай һургуулинууд [...]н бэлэдхэлтэйгээр угтаа. Илан[...]а Хонхолойн, Подлопатинска, [...]кольскын дунда, Сутайн, Ца[...]н-Шулуутайн долоон жэлэй һур[...]линууд һайнаар заһабарилагда[...] байгаа.

Һургуулинуудта политехническэ [...]алсалые үргэнөөр ябуулха, һу[...]шадые мүнөө үеын промышлен[...]тиин, хүдөө ажахын гайхамшаг[...] туйлалтануудтай танилсуулха, [...]а наһанһаань эхилэн ажал хү[...]мэридэ дадхааха гэһэн зо[...]иго партиин XX съездын шиидхэ[...]инүүдээр табигдаа. Энээн тушаа [...]ай аймагай һургуулинууд зарим [...]ы хүдэлмэри ябуулжа байна. [...]ухаршэбэрэй дунда һургуулиин [...]эхи «А» классай һурагшад (баг[...]нь А. Ефимова) саарһаар элдэб [...]мэ хайшална. Мүн хайша зүбөөр [...]ихые тэдээндэ заагдана. 2-дохи [...] классай һурагшад (багшань Шишмакова) бишыхан хайрсагуудые болон бусад элдэб зүйлнүүдые картоноор хэнэ. Тэрэшэлэн Заганай эхин һургуулиин багшанар нүхэд Бодринова, Рещикова, Хонхолойн дунда һургуулиин эхин классуудта заадаг багшанар нүхэд Таюрская, Иванова гэгшэд занятияа һайнаар үнгэргэнэ.

Долоон жэлэй ба дунда һургуулинуудта модо уралан дархалдаг мастерскойнууд эмхидхэгдээ. Подлопатинска дунда һургуулиин 7—10 классуудта һурадаг һурагшад стул, стол, дивануудые хэнэ. Тэдэнэр модоор элдэб экспонадуудые хэжэ, республиканска выставкэдэ эльгээһэн байна. Шэнэ-Заганай 7—10 классуудай һурагшад (багшанарынь Ажеев, Иванов) модые уран гоёор һиилэжэ һурана. Мүн иимэ хүдэлмэри Никольскын дунда болон бусад һургуулинуудта хэгдэнэ.

. Дунда һургуулинуудай ахалагша классуудта һурадаг һурагшад электротехникэ, машина зэмсэг шудалжа байна. Олонхи һургуулинуудта тусхай кабинедүүд эмхидхэгдэнхэй. Тэндэ һурагшад трактор машинануудтай, мүн тэдэнэй детальнуудтай танилсана. Гадна, машина, зэмсэгүүдые шудалха хэрэгтэ МТС-үүд ехэ туһа хүргэнэ. Хонхолойн, Гашейн МТС-үүд мүнөө жэлдэ һургуулинуудта трактор, комбайн, сеялкэ, культиватор болон бусад хүдөө ажахын машинануудые үгөө. Дунда һургуулитай болоһон үхибүүднай трактор, машинануудтай һайса танилсажа, амаралтынгаа һүүлдэ МТС, колхозуудтаа туһа хүргэжэ шадаха байна.

Гадна, һургуулиин һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ колхозуудай ажал хүдэлмэридэ ехэ туһа хүргэбэ. Мүнөө жэлдэ аймагай бүхы һургуулиин һурагшад колхозуудта туһалжа, хамтадаа 100 мянга гаран ажалта үдэр олоо һэн.

Үхибүүдые бага наһанһаань ажал хүдэлмэри хэжэ һургахын тулада һургуули бүхэндэ туршалгын участогууд бии болгогдоһон байгаа. Энэ жэлдэ Хуушан-Заганай эхин һургуулиин дэргэдэхи участогһаа кукурузын һайн ургаса абтаа. Эндэһээ 3 үхибүүд Бүхэсоюзна хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадалсаһан байна.

Манай һургуулинуудта политехническэ һуралсалые саашадань үргэнөөр ябуулха арга боломжо ехэ бии. Юуб гэхэдэ, мүнөө жэлдэ эхин, долоон жэлэй һургуулинуудта гараар уралдаг мастерскойнууд, дунда һургуулинуудта физическэ, химическэ, биологическа кабинедүүд бэлэдхэгдэжэ, шухала хэрэгсэлнүүдээр хангагдаа. Мүнөө эндэ мэргэжэл һайнтай багшанар хүдэлмэрилнэ. Жэшээлхэдэ, багшанар Лебедев (Хонхолойн дунда һургуули), Шаверин, Головина (Мухаршэбэрэй дунда һургуули) болон бусад лабораторно занятинуудые һайнаар үнгэргэнэ. Урогуудые заажа байхадаа, мүнөө үеын промышленностиин, хүдөө ажахын туйлалтануудые үргэнөөр харуулна. Мүнөө Мухаршэбэрэй дунда һургуулиин 10-дахи классайхид электротехникэ үргэнөөр шудалжа байнхай.

Политехническэ һуралсалые үргэнөөр ябуулха хэрэгтэ МТС, колхозууд ехэ туһаламжа үзүүлхэ ёһотой. Энээн тушаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Тус колхоз Никольскын дунда һургуулида хэдэн мастерскойнуудые барижа үгөө. Мүн «Коммунизм», Сталинай нэрэмжэтэ болон бусад колхозууд туһаламжа ехээр үзүүлнэ. Гэбэшье, зарим колхозууд жэшээлхэдэ, «Искра» колхоз (түрүүлэгшэнь Я. Таюрский), Хонхолойн дунда һургуулида мастерской бариха аад, тэрэнээ дүүргэжэ шадаагүй байшоо. Тэрэшэлэн «Гигант», «Победа», Кировэй, Маленковой, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозууд мастерскойнуудые барижа үгэнэгүй. Гадна Суулгын МТС-эй дирекци дунда һургуулинуудта мүнөө болотор машина, зэмсэгүүдые үгэнэгүй. Тиимэһээ политехническэ һуралсал зарим һургуулинуудта мууса ябуулагдана.

Мүнөө үедэ мастерскойнууднай шухала хэрэгтэй зүйлнүүдээр хангагдаагүй байна. Жэшээлхэдэ, модоной харуул, һүүшэ болон бусад хэрэгсэлнүүд дуталдана. Слесарна мастерскойн цехүүдтэ станогууд табигданагүй. Тиимэһээ занятинууд муугаар үнгэргэгдэнэ, һурагшад программаяа бодотоор шудалха аргагүйдэнэ. Энээн тушаа БМАССР-эй Культурын министерство анхаралаа табиха бэзэ гэжэ найдагдана.

А. ПОТАПОВ, Мухаршэбэрэй аймОНО-е даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удэ городой 65-дахи дунда һургуулиин һурагшанар ажалай урогто байна. Б. Бельскиин фото.

Б. МУНГОНОВ.

Үбгэн ангуушан Санхирбай

(РАССКАЗ)

Октябрь һара барагдажа, үбэлэй хүйтэнэй ойртожо байһан үе. Һүниндөө тала дайдые бурзан сагаан хюруугай хушажа хонобошье, үдэртөө игасжа, ехэ дулаан болошоно. Байрын саһан үшөө орогогүй. Һаяхан бишыха оройһон аад, хайлашоо. Ой соогуур хуһа бургаанай набшаһан ая хаташаһан, мүнөө хүл доро «шэхэ дүлиирмээр» шаршаганажа, ангуушадай дура гутаана. Шэнэһэнэй шэлбүүһэ мүшэр үшөө дууһан унаагүй, эндэ тэндэ халюуран харагдана. Тиигээд шангахан һалхи һэбшээнэй гэнтэ шэршэдхихэдэнь, ямар нэгэн юрэ бусын «шара саһан» уйгаагтан унана.

Эгээл иимэ үедэ Хадангарай табан ангуушадтай боро гүрөөһэ агнахаяа нэгэтэ үглөөгүүр Сагаан хүнды гэжэ газарта хүрэжэ ошоо бэлэйбди.

Тэрэ үдэртөө урагшагүйгөөр атнаһан ангуушад отоггоо сугларбабди. Үшөө үдэр суглуулжа асарһан ута хара нүүлэнүүдые отогойнгоо урда обоолоод, галаа түлибэбди. Ойрохон эрье доогуур шааян урдажа, аалин газартаа хүрмэгтэн хүрэжэ байһан Хадангар горхонһоо Цырендоржомнай мүльһэтэй хүйтэн уһа хоёр котёлоороо халитар удхажа асараад, саха тагаандаа үлгэбэ. Энэ үедэ заримамнай холтоһо хэжэ, үбһэ хабшуулжа байгаад, отогоо дулаална. Орой намарай шэмэрүүн хүйтэн, унжагай ута һүниие һайн гал түүдэггүйгөөр холтоһон отог соо үнгэргэхэ тээшэ хэсүүхэн даа, хэсүүхэн лэ гээшэ. Яһан гэрээ янгиргахадажал хонохо хэрэгтэй.

Тииһээр байтар саймнайшье бусалжа, өөхэнэй тоһоор һүлэгдөөдхибэ. Ангуушад отогойнгоо амһарта зэргэлэн дабшалжа һуугаад, шэнэһэнэй хатдарһан шэлбүүһэнэй гү, али нэгэ бишыха хуһанай шара набшын амтатай сайгаа ууjа, зосоотоо халуу оруулжа эхилбэбди. Агнууриингаа хурса хутагаар багахан сагаан түйсэнүүд сооһоо хүрэнхэй тоһо хос гэтэр хадханабди. Олзотой омогтой ябаашьегүй һаа, агнууриинтаа түүдэгые тойрожо, дабирхайн үнэртэй утаагаар амилан, үльгэр түүхэеэ хөөрэлдэн һуухада яагаашье зохид бэ даа. Олон түмөөрөө аржылдаһан одо мүшэдһөө, хүндые уруудан һэрюухэнээр үлеэһэн үдэшын жабарһаа, ойрохон харьялһан горхонһоо, агнууриимнай түүдэгһээ арбан тээшээ сасарһан ошонһоо, өөхэнэй тоһоор һүлэһэн, хуһанай набшаһаар хангалтаһан сайһаамнайшье түрэл байгаалиимнай, түрэл инаг дайдымнай сэбэр һайхан шарай харагдахадал гэнэ.

Сайгаа ууjа садаад, энэ тэрэ юумэ, илантаяа мүнөөдэрэйнгөө урагшагүй агнуури тухай, үглөөдэр яажа агнаха тухайгаа хөөрэлдэжэ һуунабди. Намарай һүни ута даа. Түүдэгтэ нюур гараа шаража, тамхяа татажа, нилээд орой болотор, сог мүшэнэй һайсахан дээрэ гаратар хөөрэлдэжэ һуухада одоол зохид даа. Ута һүниин ошохоншье түргэн байха. Иигэжэ һуухадаа түүдэгэйнгээ шад улаан бурмада монсогор шара хартаабха буршаганатар булажа абаад, үлеэжэ байжа халыһыень хуулаад, халажа байжа эдихэдэ ямар амтатайб даа.

Санхирбай үбгэн буржагар гоё үндэһөөр хэһэн гуулин боолтотой гааһандаа тамхяа удхаад, ута оопуурайнгаа*) үзүүрые түүдэгтэ удхалжа улаан сог болгоод, тамхяа нособо. Нэгэ юумэдэ бодолготоһон янзатай, түүдэгэй улаан бурмые шэртэжэ, гааһаяа аргаахан шиигануулжа һууһан үбгэн Санхирбайн сайбар сагаан һахалтай уралынь гэнтэ дарбигад тэжэ хоёр тээһээ урпалаатаад, нюдэниинь уйтаран анигаад, нюурынь үлэ мэдэг энеэбхилһэн тэмдэгтэй болоодхибо.

— Агнажа ябахадашни юрэдөө элдэбын юумэ ушардаг даа. Заримдаа аргагүй энеэдэтэйшье, наһан соогоо мартахааршье бэшэ юумэ болошохо юм,—гэжэ Санхирбай үбгэн агнууриингаа нэгэ һонин хөөрэхэ гэһэн хэбэртэй дуутарба. Тиигээд хори гаран жэлэй саана, үшөө дүшэ хүрөөдүй ябахадаа нэгэтэ намар зэрлиг гахай агнаһан тухайгаа хөөрэжэ эхилбэ.

— Гушан юһэтэй ябаа гээшэ һэн гүбдаа. Этээл энэ хирэдэл һэн ха. Үшөө саһан ороодүй байгаа даа. Нөөхи Доржын Сэрэнжабтай Хадангарые үгсэжэ агнахаяа гараа бэлэйбди. Тэрэ үедэ юумээ хотоомхолоод, дайралдаһан газартаа хоноод, долоо—найман хоногто ябагша һэмди. Ан гүрөөл барягүйдөө бусадаггүй байгаабди. Зай, Хадангарые үгсэ үсгэһөөр Бартахи хүрэжэ ерэбэ гээшэбди. Сэрэнжабни хэрмэ, һолонго агнаа. Би нэгэ үдэрэй хүнэһэ абаад, буга тураг, гүрөөһэншье дайралдана гү, баабгай, гахайшье дайралдана гү гээд гарабаб даа. Тиимэшье холо ошонгүй, нэгэ ута хүндын узуурта гахайнуудай халуун мүртэ оробо гээшэлдяа. Дүрбэ—табан поршоонхотой уйгаргүйл томо гахай хэбэртэй. Мүрынь гэжэ аягын шэнээн. Газар онгилһон гээшэнь хөөрүү хүнэй хэлэхэдэ нөөхи трактораар эсхүүлһэндэл адли. Юрэдөөл уйгаргүйл юумэ даа. Арбаад пүүдһээ хаагуурааб гэхээр. Энээниие харамсаараа гансата зүрхэмни хөөрэжэ, амимнишье дээрэ гараад лэ орхибо. «Мүнөө үбэлдөөл эдижэ хэбтэхээр саала ябанаш даа, шолмошни» гэжэ һанаад, аман соомни хара зоргоороо шүлһэн дүүрэшэхэдэл гэбэ, ээ жаалда. Зай яахаб? Мүрынь дахаад лэ хойноһоонь ябажархибал гээшэб. Тэдэ гахайнуудни хүндытөө үгсэһөөр үгсөөд лэ хүндынгөө эхинэй тээ наада тээхэнэ нэгэ бүтлэгэр шэрэнги руу оршоһон байбал даа. Зай, яахаб? Магад энэ шэрэнгиһээ гаража ошоогүй байхадаа болохо гэжэ һанаад, саагуурнь тойрожо амадаад үзэхэ юм байна гэжэ шиидэбэб. Тиигээд хажуу тээшээ халба һүрөөд, баруун хададаа аһажа, баһашье нилээд холохонуур тойробол хаб. Мүнөөхи хүндынгөө эхиндэ саанаһаань аргаахан ерэжэ нахид дээрэ гараад, һэмээхэнээр доошоо харабаб. Ай, зайлуул! Одоошье наһан соогоо хараагүй юумэеэ одоол тэндэ хараа һэм. Бүри хажуудам дөө, бүри—бүри гушан таба—дүшэн алхын газарта дороxономни хилээбэй ханын зэргэ халюун шаргал юумэ хадын үбэрэй булар хүрьһые онги угзара татажа байна гээшэл даа. Оо-ёххо! Харахадаа айхаар юумэ дөө. Ара нюрта уруумни дагжа һүрөөд лэ, духаһаамни хүйтэн хүлһэн бушхашаба. Оо-ёххо. Зай, яаха бэлэй? Хуушан бердаанхаяа мүрэһөө хобхо татажа абаад лэ, юу иимэ дүтэ газарта тагаан хадхажа, нобшоржо минарлажа байха гүш даа, гар дээрэһээл шааюулжархибал гээшэб даа. Зай, нохой халхай, гахайшье оро бодогүй оронгдог шарбажа, һужуураараа газар хадхажа унаад, эгээл нөөхи зээрэмхэй шэнгеэр хада уруу мухаришаба дөө. Мухариба, мухариба. Гэшүүһэ мүшэр хяа хяма дарана, нажатануулна, пишатануулна. «Зай, энэшье холо ошохоёо болёо, дүрүү саалатай сохом лэ болоо юм байнаб» гэжэ һанаад, тэрэнэйнгээ ойроншье ошонгүй, нөөхи поршоонхонуудынь дахаад гүйжэрхибэб даа. Юрэдөө улам саашаа хомхой гээшэмни гайхалтай.. Үдэ үнгэрхэдэжэ байгаа һэн гү. Тэнгэри бүүдыжэ, саанаһаал һаа түхэлтэй болонхой. Саһа бордоһон орохоо һанаал аа гү, шолмошни. Зай, поршоонхонуудынь дахажа, хоёр—турба модо ябаадхибаб. Юрэдөөл хүсэгдэхэ, тогтохо хэбэргүй. Тииһээр ябатараа жаалдаг саашаа гэжэ бодоод, нөөхи алаһан гахайдаа һөөргөө бусажа ерэбэ гээшэб... Зай, нохой халхай! Гайхатагна ехэ. Нөөхимни тэрэ газартаа үгыл даа, хобирһо. Тэрэмни харин мухарижа мухарижа, гэнтэ хүл дээрэ бодоод, ябашаһан байхаа гүбши. Ээ, жаалда...

Санхирбай үбгэнэй иигэжэ хэлэхэдэнь, шагнажа һууһан ангуушад дарья табина, нюдэнһөө нёлбоһо гоожотороо энеэлдэбэ:

— Һа-һа-һа... Тю, хайран саала, халагни халаг!

— Гансата хэдые мухарюулаадхиха гэжэ һанаһан байгаа гүбтаадаа. Тиимэ ушар болоходоол болодог гээшэ. Һа-һа-һа...

— Нээрээшье, тиижэ һанаадхиһан шолмо тээби,—гэжэ Санхирбай саашань хөөрэнэ.—«Үлүү хаража, булуу химэлхэ» гээшэнь одоол тиихэдэ намда тушаалдаһан юм. Мүнөөшье һанаад, энеэдэһэмни хүрэгшэ. Ямар тэнэг ябаа һаабиб. Теэд тэрэ үедэ арайш тиижэ һанаагүйл байхаб. Хоёр тээшээ ходоро шуһа хаяжа ябаһан гахай хаана холо ошоодхихо һэм гэжэ бодоод, һанаа амар, яаралгүйхэн мүшхэбэб. Хэдыдээл түглыжэ хэбтэгшэ ааб гэжэ хялайтараа хараха гээшэмни. Мүшхэжэл ябанаб, мүшхэжэл ябанаб. Юрэдөө хүсэгдэхэ юумэ бэшэ. Түрүүшээр хоёр тээтүүрээ модондо шуһа няагаад гарадаг аад, байн байн оройдоо шуһатүй болошобо даа. Ай, нохой халхай. Яһан бүхэ голтой амитан дайралдаһан юумэ агшаб. Тииһээр ябатарни оройшье болоһон хэбэртэй. Бүрхэг бүүдэгэр аад, наранай ороһон, үгыншье хүсэд ойлгогдоногүй. Тиигээд үшөө саһан орожо эхилбэ. Зай яахабши теэд, тэрэнээ үглөөгүүр болотор орхижо, хонохо аргаяа бэдэрхэ саг болобо. Өөрынгөө отог ошохо гэхэдэ аргагүй холо. Оорсогой нэгэ ород ангуушан ойрошог хэрмэ агнажа байһан байгаа. Тэрээндэ ошожо хоноод, хилээмэ талха абаад, үглөөдэртөө гахайгаа дахин мүшхэхэ гэжэ бодобоб. Тэрэ ородтоо ерэжэ, һониноо хөөрэжэ хоноод, нэгэ — хоёр шанаха мяха үгүүжэм гэжэ байжа бардамлан хилээмэ талхаһаань абаад, нөөхи гахайдаа ерэбэ гээшэб. Теэд саһан ехээр орожо, мүр улынь хушажархинхай аад, бүхэли үдэртөө иишээшье, тиишээшье халба буужа байжа таамаг бэдэрбэб дөө. Олдохо юумэ үгы. Харин лэ аяар үдэшэ болоһон хойно мүртэнь оробоб. Ай хобирһо, тэрэмни поршоонхонуудтаяа ниилээд, һэе орогүй арилһан байба даа. Удангүй харанхы болошобо. «Үглөөдэршье одоол зүб болгохо гээби» гэжэ шиидээд, нөөхи ород нүхэртөө бусажа ерэбэб. Сайень ууjа, хилээмынь эдижэ хоноод, гахайнгаа үрөөһэн хүлынь үгэхэб гэжэ байжа баһа хилээмэ талха абаад лэ, нөөхи зайламаараа дахин бэдэржэ гарабалдяа. Бүхэли үдэртөө бэдэржэ бэдэржэ, олоһон юумэ үгы. Уһаа барагдахадаа баһа дахин саһан орожо, пампагар пампагараар шэдэлбэ дөө. «Тю шоорто! Тэнэг тархи табгай зобоохо» гэжэ нэгэ һайн гэгшээр нёлбоод лэ, өөрыгөө хараа харааһаар, гурбан үдэр бэеэ дэмы зобооһондоо тэмэрэ гэмэрһээр Сэрэнжабтаа бусаа бэлэйб...

Үбгэжөөлэй иигэжэ хэлэхэдэнь, ангуушад ёоложо байжа эгшэтэрээ энеэлдэбэ, бүхэли үдэшэндөө, унта унтатараа тэрээн тухай хөөрэлдэбэ.

— Тю, хайран саала! Тэрэ гахайнгаа мухарижа хэбтэхэдэ үшөө нэгэ буудаадхёо һаа, тиигэжэ гурбан үдэр зобохошгүй, олзотойшье бусаха байгаалта даа,—гэжэ залуу ангуушан Цырендоржо халаглана.

—Теэд тэрэ нүхэрэйнгөө хилээмынь эдижэ эдижэ, оро таһа мэхэлһэн хүн болоод лэ дүүрээ гээшэ гүт? — гэжэ наһатайшаг ангуушан Сэдэн-Еши энеэбэ. Санхирбай үбгэн тэрээн тээшэ ёрхогод гэжэ хараад:—Би хүниие мэхэлжэ үзөөгүй агшаб. Хожомынь гэртээ ерээд, хонинной гуя зорюута абаашажа ошоһомни абаагүй, дала мүрымни альгадажа байжа сатараа энеэгээд, сай уулгаад табяа һэн,—гэжэ сухалтайгаар хэлэбэ.

Ангуушад сатараа энеэлдэнэ, хүхинэ. Санхирбай үбгэнэй нюур байн байн зөөлэн боложо, түүдэгэй улаан бурмые гэтэһэн нюдэниинь уйтаран энеэбхилбэ. Үбгэжөөл морхигор үндэһэн гааһандаа дахин тамхяа удхажа носоогоод, бодолгото болон һуутараа залуу ангуушад тээшэ хаража дуугарба:

— Үлүү хаража, дан ехээр хомхойрһоной хэрэггүйл гээшэ даа. Булуу шулуу химэлэгдэхэдээл химэлэгдэхэ гээшэ. Гансашье агнуури дээрэ бэшэ даа. Юрэнхыдөө, хаанашье, ябахадаа... Би тэрэ гэһэнһээ хойшо тиижэ һанадаг болоо агшаб...

Үбгэн Санхирбайн хэлээшые ангуушад ехэтэ зүбшөөгөөд, доро дороо бодолгото болон дуугай һуужа һуутараа даха далабшадаа ороилдожо, түүдэгтээ нюргаа шаража, унтаха гэжэ хэбтэбэд. Удангүй тэдэнэй ехэ ехээр хурхирхань дуулдаба.

Намарай һүни нилээд орой болонхой, Сог мүшэн шанха дээрэ ерээд, аржылдана. Таһа аршуулһан улаан зэд шэнги малагар түхэреэн һара борботор хара хадын саанаһаа һая мухарин гараад, ангуушадай отог руу шагаажа, маһайн маһайн энеэбхилнэ. Түүдэгэй гал хүхюунээр хүүен нюсожо, арбан тээшэнь алтан ошоёо сасаргана.

*) Ангуушанай галаа заһадаг модон.

Нүүдэл автолавка

Зэдын аймагай колхозуудай малшадай холын гүүртэ, отарануудаар нүүдэл автолавка саг үргэлжэ ябадаг болоо. Элдэб бүд, гутал, оёмол хубсаһа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые тээһэн энэ машина малшадай байдаг холын газарнуудта ошожо, эд бараа наймаална. Иигэжэ малшад үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар таһалгаряагүйгөөр хангагдана.

Автолавкын наймаалагша Алексей Иннокентьевич Коколов эндэ хоёрдохи жэлээ хүдэлмэрилхэ зуураа, өөрынгөө оролдосотой ажалаар арад зоной дунда хүндэтэй хүн болонхой. Автолавкадань шухала хэрэгтэй эд бараан, эдеэ хоолой зүйлнүүд элбэг юм. Алексей Иннокентьевич ажалшадай эрилтые гүйсэд хангахые ходо оролдодог.

Иигэжэ оролдоһоной ашаар нүхэр Коколов түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Автолавкые даагша энэ жэлэй 11 һара соо 500 мянган түхэригтэ, һайн шанартай элдэб янзын эд бараа худалдажа, 200 мянган түхэригөөр түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

К. Доржиев.

Чехословацка республика. Пржибрам городтохи «Север» гэжэ руднигай горнягууд һаяхан ажалай ехэ амжалта туйлаа. Дүрбэн халаанай бригаданууднаа бүридэһэн проходчигууд нүүрһэ малтан абалтаар дэлхэйн рекорд тогтообо. Тэдэнэр нэгэ һарын туршада 1021,3 метр газарые хүндылжэ, нүүрһэ малтан абаһан байна.

Энэнь дэлхэйн шахтёрнуудай ажал хүдэлмэридэ туйлагдаһан эгээн ехэ туйлалта болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дэлхэйн рекорд туйлаһан Пржибрамска горнягууд.

Чехословацка телеграфна агентство.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XI сесси

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 12. (ТАСС). Венгерскэ Арадай Республикын түлөөлэгшэ И. Хорвадай үсэгэлдэр мэдүүлгэ хэһэнэй һүүлээр, «венгерскэ асуудал» гэдэгээр үглөөнэй заседани дээрэ Болгариин түлөөлэгшэ П. Бутов үгэ хэлээ. «Венгерскэ асуудал» гэдэгээр удаан саг соо үгэ хэлэлгэ Генеральна Ассамблейн хүдэлмэридэ һаад ушаруулна, зүбшэхэ зүйлэйнгөө гол асуудалнуудые хаража үзэлгэһөөнь тэрэниие һамааруулна гэжэ Бутов тэмдэглээ.

Оронойнгоо газар дээрэ ажаглагшадые оруулхаһаа арсаһанайнь түлөө Венгриин правительствода гэмнэлгэ хэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, ажаглагшадые өөһэдынгөө газар дээрэ оруулхаһаа баһал арсаха байһан Венгритэй хүршэ бусад оронуудта иимэ гэмнэлтэнүүд хэгдэжэшье магад байна гэжэ Болгариин делегат заагаа.

«Венгерскэ асуудалаар» США-гэй болон бусад хэдэн оронуудай делегацинуудай дурадхаһан резолюциин проект ООН-эй Уставые бүдүүлигээр эбдэхэһээ гадна, Венгриин арадта, мүн социалистическэ лагериин бүхы оронуудта эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнхэй гэжэ Бутов үгынгөө түгэсхэлдэ онсолон тэмдэглээ.

Удаань Англиин түлөөлэгшэ Пирсон Диксон, Колумбиин делегат болон чанкайшист үгэ хэлээ.

«Венгерскэ асуудал» гэдэгээр шууяа таталгые зогсоожо, Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулагдаһан шухала асуудалнуудые зүбшэжэ орохыень Генеральна Ассамблейе Албаниин делегат Б. Штюла уряалаа.

США-гэй болон бусад зарим оронуудай түлөөлэгшэд «венгерскэ асуудал» гэдэгые хэрэглэн Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сессиин хүдэлмэриие таһалдуулха гэһэн һэдэлгэ саашадаа гаргаа.

Венгерскэ Арадай Республикын дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха гэһэн һэдэлгые буруушааһан үгэ Белорусска ССР-эй делегациие толгойлогшо К. В. Киселев хэлээ.

Уругвайн, Венесуэлын, Доминиканска Республикын болон бусад зарим оронуудай делегадууд үгэ хэлэхэдээ, американска резолюциин проектые урда мэтэ дэмжээ.

Индиин, Бирмын, Индонезиин болон Цейлоной делегацинуудай дурадхаһан резолюциин проект тухай зарим делегадууд хэлэһэн байна. Тусхайлбал, Нью-Йоркдо СССР-эй болон Венгриин түлөөлэгшэдтэй хэлсээ хэхын тулада «оролдолго гаргахыень», тэрэшэлэн бүхы хамаатай оронуудтай холбоо байгуулан венгерскэ асуудалые «түргэнөөр шиидхэхын» тулада генеральна секретариин Будапешт болон Москва орохо тухай асуудал хаража үзэхыень тус резолюци ООН-эй генеральна секретарьта дурадхана. Индонезиин, Цейлоной болон бусад зарим оронуудай түлөөлэгшэд мүнөөдэр үгэ хэлэхэдээ тус проектые дэмжээ.

Югославиин, Норвегиин, Ливиин, Шэнэ Зеландиин, Тунисай болон Португалиин делегадууд мүн лэ үгэ хэлэһэн байна.

Генеральна Ассамблейн түрүүлэгшэдэ В. В. Кузнецов бэшэг эльгээбэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 12. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблейн XI сессидэ СССР-һээ ошоһон делегациие толгойлогшо В. В. Кузнецов ООН-эй Генеральна Ассамблейн түрүүлэгшэдэ мүнөөдэр бэшэг эльгээһэн, тэрэниие тайлбарилһан тэмдэглэл хабсаргалсаһан байна. Бэшэг соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

Хүндэтэ г-н түрүүлэгшэ,

«Арадай демократиин оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ США-гэй хамааралсажа байһан тухай, эдэ гүрэнүүдтэ эсэргүү һүйдхэлгын ябуулга тэрэнэй хэдэг тухай» шухала яаралтай асуудалые Генеральна Ассамблейн арбан нэгэдэхи сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулхые Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай делегаци дурадхана.

Энэ асуудал удааруулангүй хаража үзэхэ тухай хэмжээнүүдые абахыень Генеральна Ассамблейе делегаци гуйна.

Тайлбарилһан тэмдэглэл бэшэгтэ хабсаргагдаба.

Тайлбари үгэһэн тэмдэглэл соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

Бусад оронуудта Америкын Холбоото Штадуудай һүйдхэлгын ябуулга хэдэг, тэдэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсадаг тухай асуудалай ООН-эй Генеральна Ассамблейн VI ба VII сессинүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн болобошье, эдэ ябуулгануудынь болюулагдаагүй, харин бүри эдэбхитэйгээр хэгдэдэг болоһон байна.

Холбоото Штадуудай эдэ хорото ябуулганууд Албанида, Болгарида, Венгридэ, Польшодо, Румынида, Советскэ Союзда, Чехословакида эсэргүүгээр шэглүүлэгдэдэг, эдэ оронуудай арадуудай өөһэдынь дураараа шэлэн абаһан политическэ байгуулалтые һуларуулха зорилготой байна. Энээниие Венгридэ һаяхан болоһон событинууд, тэрэшэлэн арадай демократиин бусад оронуудта һүйдхэлэй болон тагнуул хэхэ ябадалай шангадаһан ушар эли тодоор харуулна.

США-гэй зүгһөө һүйдхэл хэлгэ, мүн бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалга элдэб олон янзаар бэелүүлэгдэнэ. Нэрлэбэл:

Социалистическэ оронууд дотор һүйдхэл болон тагнуул хэхэ хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ зорюута бэлэдхэгдэһэн агентнууд хилын саанаһаа олоор эльгээгдэнэ; социалистическэ гүрэнүүдтэхи байгуулалтада эсэргүү тэмсэл хэхын тулада эдэ гүрэнүүдэй газар дээрэ гү, али газаа тээнь байжа һүйдхэл хорлолго хэгшэдэй организацинууд болон бүлэгүүдые хангахын тулада США-гэй конгресс жэл бүри тусхай мүнгэ зөөри һомолно; Баруун Европодо байдаг американска радиостанцинууд, тэрэ тоодо «Свободная Европа» гэжэ радиостанци хорото номнол хэнэ; американецууд СССР-тэ, арадай демократиин оронуудта восстани, һүйдхэл хорлолго хэхые уряалһан материалнуудтай агаарай бүмбэгэнүүдые эдэ оронууд руу табина; социалистическэ оронуудай политическэ болон экономическа байгуулалтые унагааха уряатайгаар США-гэй гүрэнэй харюусалгата ажалябуулагшад эдэ оронуудай арадуудта хандадаг байха юм. Социалистическэ оронуудта эсэргүүгээр США-гэй хэдэг хорото ябуулганууд ООН-эй Уставта болон тэрэнэй гол ёһонуудта оройдоошье таралдахагүй байна. Теэд эдэ гол ёһонуудта үндэһэлэн ООН-эй гэшүүн гүрэнүүд бусад гүрэнүүдтэй өөһэдынгөө харилсаа байгуулха ёһотой байна бшуу. Эдэ хорото ябуулгануудынь уласхоорондын оршон байдалые шангадуулна, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа муудхаана.

Тиимэһээ, США-гэй зүгһөө хэгдэдэг хорото һүйдхэлгэнүүдые болон бусад гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ ямарааршье хамааралсалгые зайсуулхын тулада яаралтай хэмжээнүүдые абаха гээшэ Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин уялга болоно.

Ушар иимэһээ «арадай демократиин оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ США-гэй хамааралсажа байһан тухай, эдэ гүрэнүүдтэ эсэргүү һүйдхэлгын ябуулга тэрэнэй хэдэг тухай» асуудалые Генеральна Ассамблейн XI сессиин яаралтайгаар хаража үзэхэнь шухала гэжэ СССР-эй делегаци тоолоно.

АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 1[2]. (ТАСС). Монгол Арадай Республикые ООН-эй гэшүүндэ абахые һа... намжалан дурадхаһан резолюци... Аюулгүйн Советэй мүнөөдэрэй з... седани дээрэ голосовани боло... МНР-ые ООН-эй гэшүүндэ абахы... түлөө СССР-эй, Югославиин, Ир... най болон Перугэй түлөөлэгшэ... тиихэдэ арсажа—Кубагай түлө... лэгшэ болон чанкайшист голосов... лаа. США-гэй, Англиин, Франции... Бельгиин болон Австралиин түлө... лэгшэд һаналаа баряа. Тиигэж... чанкайшистын буруушаалга хэһэ... дээрэһээ МНР ООН-эй гэшүүнд... абтангүй үлөө.

СССР Япон хоёрой хоорондохи дипломатическа харилсаае һэргээл...

ТОКИО, декабриин 12. (ТАСС). 1956 оной октябриин 19-нэй сове... -японой хамтын декларациие, хо... ороной хоорондохи харилсаан туха... совет-японой бусад документнүүды... эсэслэн баталһан тухай грамот... нуудые СССР-эй Гадаадын хэр... гүүдэй министрын орлогшо Н. ... Федоренко Японой гадаадын хэр... гүүдэй министр Мамору Сигеми... хоёр мүнөөдэр Токиодо андалда... абалсаа гэжэ Киодо Цусин агентс... во мэдээсэнэ.

Эсэслэн баталалгын грамот... нуудые андалдан абалсаха... Н. Т. Федоренко Мамору Сигеми... хоёр амаршалгын үгэнүүдые хэл...

Эдэ грамотануудые андалд... абалсаһанһаа хойшо Советск... Союзай ба Японой хоорондох... дайнай байдал болюулагдаһанд... тоологдожо, тэдэнэй хоорондох... дипломатическа харилсаан хуули... таар һэргээгдэбэ.

Ирагтахи байдал

ДАМАСК, декабриин 12. (ТАСС). Англиин табимал Нури Саид... правительстводо эсэргүүгээр Ир... гай ажалшад эрэлхэг зоригтойго... тэмсэжэ байнхай. Энэ тэмсэл хэх... дээ мүнөөнэй правительствын т... шаалһаа дары бууха тухай, Багда... ска хэлсээнһээ оронойнгоо гарах... тухай, демократическа эрхэ сүл... олгохо, арабуудай национальна и... тересүүдые хамгаалха политик... ябуулдаг болохо, мүн Египедтэ... Сиритэй болон арабска бэеэ даа... хай бусад оронуудтай нягта хари... саа холбоо байгуулха тухай тэд... нэр эрилтэ хэнэ. Гэбэшье, Ирага... засаг баригшад гурбан долоон х... ногой турша соо ажалшадые хара... та муухайгаар мүрдэн хэһээнэ.

Бүхы орон дотор забастовконуу... һүртэ демонстрацинууд боложо, з... римдаа армиин болон полициин о... рядуудтай ажалшад зэбсэгтэ т... лалдаа хэнэ. Эдэ тулалдаануудай үедэ хэдэн зуун хүн алуулһан, оло... мянган хүн шархатаһан байна гэж... газетэнүүд бэшэнэ.

Хэдэн олон мянган патриодууд арестовалагдажа, түрмэнүүд боло... концентрационно лагерьнуудт... хаагдана. Орон дотор сэрэгэй бай... дал тогтоогдонхой. Һургуулинууд хаагдаа, хэблэлэй хойноһоо шанг... хиналта тогтоогдоо гэжэ газетэнүү... бэшэнэ.

СОНОСХОЛ

Декабриин 16-да үглөөнэй 1... часта Улан-Удын номой нэгэдэхи Центральна магазин соо республикын уранзохёолшод номуудые худалдан абагшадтай ба уншагшадтай уулзалга үнгэргэхэнь.

Уранзохёолшод **Хоца Намсараев, Чимит Цыдендамбаев, Семен Ду... наев, Виниамин Штеренберг, Гунга Чимитов** гэгшэд уншагшадай урда өөһэдынгөө зохёолнуудые уншажа үгэхэ байна.

Редактор **Д. Л. ЛОБСАНОВ.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора — 32-74. отв. секретаря — 27-37 отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59. пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности —34-05, местной информации и писем —24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00633. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 700